YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(ensimmäinen jaosto)

24 päivänä toukokuuta 2007 *

Asiassa T-289/01,

Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, aiemmin Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland AG, kotipaikka Köln (Saksa), edustajinaan asianajajat W. Deselaers, B. Meyring ja E. Wagner,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään aluksi S. Rating, sittemmin P. Oliver, H. Gading ja M. Schneider ja lopuksi W. Mölls ja R. Sauer,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jota tukee

Landbell AG für Rückhol-Systeme, kotipaikka Mainz (Saksa), edustajinaan asianajajat A. Rinne ja A. Walz,

väliintulijana,

jossa on kyse EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta (Asiat COMP/34493 – DSD, COMP/37366 – Hofmann + DSD, COMP/37299 – Edelhoff + DSD, COMP/37291 – Rethmann + DSD, COMP/37288 – ARGE ja viisi muuta + DSD, COMP/37287 – AWG ja viisi muuta + DSD, COMP/37526 – Feldhaus + DSD, COMP/37254 – Nehlsen + DSD, COMP/37252 – Schönmackers + DSD, COMP/37250 – Altvater + DSD, COMP/37246 – DASS + DSD, COMP/37245 – Scheele + DSD, COMP/37244 – SAK + DSD, COMP/37243 – Fischer + DSD, COMP/37242 – Trienekens + DSD, COMP/37267 – Interseroh + DSD) 17.9.2001 tehdyn komission päätöksen 2001/837/EY (EYVL L 319, s. 1) 3 artiklan kumoamisesta tai toissijaisesti kyseisen päätöksen kumoamisesta kokonaisuudessaan ja kyseisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitetyn kantajan sitoumuksen kumoamisesta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. García-Valdecasas sekä tuomarit J. D. Cooke ja I. Labucka,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Andová,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11. ja 12.7.2006 pidetyissä istunnoissa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Asetus pakkausjätteiden syntymisen ehkäisemisestä*

1 Saksan hallitus antoi 12.6.1991 Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen -nimisen asetuksen (asetus pakkausjätteiden syntymisen ehkäisemisestä (Bundesgesetzblatt 1991 I, s. 1234)), jonka tarkastettu versio – jota sovelletaan käsiteltävänä olevaan asiaan – tuli voimaan 28.8.1998 (jäljempänä asetus tai pakkausasetus). Kyseisen asetuksen tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää pakkausjätteiden vaikutuksia ympäristöön. Tätä varten siinä velvoitetaan valmistajat ja myyjät ottamaan takaisin ja hyödyntämään käytetyt myyntipakkaukset julkisen jätehuoltojärjestelmän ulkopuolella.

2 Asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan myyntipakkaukset (jäljempänä pakkaukset) ovat pakkauksia, joissa tavara myydään ja jotka päätyvät loppukuluttajalle. Kyse on myös kaupan, ravitsemusalan ja muiden palveluntarjoajien käyttämistä pakkauksista, jotka mahdollistavat tavaroiden luovuttamisen loppukuluttajalle tai helpottavat tätä (palvelupakkaukset), sekä kertakäyttöastioista ja -ruokailuvälineistä.

3 Asetuksen 3 §:n 7 momentin mukaan valmistajalla tarkoitetaan sitä, joka valmistaa pakkauksia, pakkausmateriaaleja tai tuotteita, joista valmistetaan välittömästi pakkauksia, sekä sitä, joka saattaa pakkauksia markkinoille Saksan alueella. Asetuksen 3 §:n 8 momentissa todetaan, että myyjä on kaupan portaasta riippumatta se, joka tuo markkinoille pakkauksia, pakkausmateriaaleja, tuotteita, joista valmistetaan välittömästi pakkauksia, tai pakattuja tavaroita. Myös postimyyntiyhtiöt ovat asetuksessa tarkoitettuja myyjiä. Lopuksi loppukuluttajalla tarkoitetaan lähtökohtaisesti asetuksen 3 §:n 10 momentin mukaan sitä, joka ei myy tavaraa enää edelleen sille toimitetussa muodossa.

4 Pakkausten valmistajat ja myyjät voivat täyttää niille asetuksessa asetetun takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteen kahdella tavalla.

5 Yhtäältä asetuksen 6 §:n 1 ja 2 momentin mukaan myyjien ja valmistajien on otettava myyntipaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä vastikkeetta takaisin loppukuluttajien käyttämät myyntipakkaukset ja saatettava ne hyödynnettäväksi (jäljempänä oma järjestelmä). Myyjän takaisinottovelvoite koskee vain sentyyppisiä, -muotoisia ja -kokoisia pakkauksia sekä sellaisten tavaroiden pakkauksia, jotka kuuluvat sen valikoimaan. Jos myyjän myyntipinta-ala on alle 200 neliömetriä, takaisinottovelvoite koskee vain sellaisten tavaroiden pakkauksia, jotka on varustettu myyjän markkinoille saattamilla merkeillä (6 §:n 1 momentin neljäs ja viides virke). Asetuksen 6 §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan myyjän on omassa järjestelmässä ilmoitettava pakkauksen palautusmahdollisuudesta loppukuluttajalle "helposti havaittavilla ja helppolukuisilla kylteillä".

6 Toisaalta asetuksen 6 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan valmistajat ja myyjät voivat liittyä järjestelmään, joka takaa käytettyjen myyntipakkausten

säännöllisen keräämisen myyjän koko toiminta-alueella loppukuluttajan luota tai sen kotipaikan läheisyydestä kyseisten pakkausten saattamiseksi hyödynnettäviksi (jäljempänä kollektiivinen järjestelmä). Kollektiiviseen järjestelmään liittyvät valmistajat ja myyjät on vapautettu takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteistaan kaikkien kyseisen järjestelmän piiriin kuuluvien pakkausten osalta. Asetuksen 6 §:n liitteessä I olevan 4 kohdan 2 alakohdan toisen virkkeen mukaan valmistajien ja myyjien on ilmoitettava osallistumisestaan kollektiiviseen järjestelmään "merkinnällä tai muulla soveltuvalla keinolla". Ne voivat näin ollen mainita kyseisestä osallistumisesta pakkauksissa tai käyttää muita keinoja, joita ovat esimerkiksi asiasta tiedottaminen asiakkaille myymälöissä tai pakkauksen mukana oleva ilmoitus.

7 Asetuksen 6 §:n 3 momentin yhdennentoista virkkeen mukaan kyseessä olevien Landien toimivaltaisten viranomaisten on hyväksyttävä kollektiiviset järjestelmät. Jotta kyseiset järjestelmät voidaan hyväksyä, niiden on muun muassa katettava ainakin yhden Landin alue, niiden yhteydessä on järjestettävä säännöllisiä keräyksiä kuluttajien kotipaikan läheisyydessä ja niiden osalta on allekirjoitettava sopimukset jätehuollosta vastaavien paikallisten yhteisöjen kanssa. Yritys, joka täyttää nämä edellytykset Landissa, voi ottaa siellä käyttöön hyväksytyn kollektiivisen järjestelmän.

8 Omien järjestelmien ja kollektiivisten järjestelmien on 1.1.2000 jälkeen pitänyt täyttää samat kierrätyskiintiöt. Nämä kiintiöt, jotka on esitetty asetuksen liitteessä I, vaihtelevat pakkauksen ainesosana olevan aineen mukaan. Takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteiden noudattaminen taataan oman järjestelmän osalta riippumattomien asiantuntijoiden antamilla todistuksilla ja kollektiivisen järjestelmän osalta toimittamalla tarkastettavissa olevat tiedot kerättyjen ja hyödynnettyjen pakkausten määristä.

9 Lisäksi asetuksen 6 §:n 1 momentin yhdeksännessä virkkeessä todetaan, että jos myyjä ei täytä takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitettaan oman järjestelmän avulla, sen on tehtävä se kollektiivisen järjestelmän avulla.

10 Tältä osin Saksan viranomaiset ovat todenneet 24.5.2000 esittämissään huomautuksissa, jotka on toimitettu komissiolle hallinnollisen menettelyn yhteydessä (jäljempänä Saksan viranomaisten huomautukset), että pakkausasetuksen perusteella myyjä saattoi yhdistää oman järjestelmän yhteydessä tapahtuvan takaisinoton myymälän läheisyydessä ja kollektiivisen järjestelmän yhteydessä toteutetun keräyksen loppukuluttajan läheisyydessä osallistumalla kollektiiviseen järjestelmään ainoastaan osan sen markkinoille saattamien pakkausten osalta.

11 Saksan viranomaisten huomautuksissa on todettu myös, että jos myyjä päätti osallistua kollektiiviseen järjestelmään kaikkien markkinoimiensa pakkausten osalta, sitä eivät koskeneet enää 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt velvoitteet, mikä merkitsi sitä, että se ei voinut enää jälkikäteen ottaa käyttöön omaa jätehuoltoratkaisua. Sitä vastoin jos myyjä päätti heti alkuun osallistua omaan järjestelmään, se saattoi myöhemmin osallistua kollektiiviseen järjestelmään, jos kierrätyskiintiö ei ollut täyttynyt oman jätehuoltoratkaisun yhteydessä.

B *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH:n kollektiivinen järjestelmä, logon käyttöä koskeva sopimus ja palvelusopimus*

12 Vuodesta 1991 lukien Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH (jäljempänä kantaja tai DSD) on ollut ainoa yhtiö, joka ylläpitää kollektiivista järjestelmää koko Saksan alueella (jäljempänä DSD-järjestelmä). DSD sai tässä tarkoituksessa vuonna 1993 hyväksynnän kaikkien Landien toimivaltaisilta viranomaisilta.

13 Voidakseen turvautua DSD-järjestelmään valmistajien ja myyjien on allekirjoitettava DSD:n kanssa sopimus, jonka perusteella niillä on oikeus käyttää Der Grüne Punkt -logoa, joka vastaa DSD:n hallussa olevaa yhteismerkkiä Der Grüne Punkt.

Asianomaiset valmistajat ja myyjät suorittavat vastikkeeksi DSD:lle maksun. Logon käyttöä koskeva sopimus on EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisesta 20.4.2001 tehdyn komission päätöksen 2001/463/EY (Asia COMP D3/34493 – DSD) (EYVL L 166, s. 1) kohteena. Kyseinen päätös on kantajan nostaman kumoamiskanteen kohteena asiassa T-151/01, DSD vastaan komissio.

14 DSD-järjestelmässä kantaja ei kerää eikä hyödynnä itse käytettyjä pakkauksia, vaan se hankkii kyseisen palvelun jätehuoltoyrityksiltä. DSD:n ja näiden yritysten välisiä suhteita säännellään vakiosopimuksella, jota on muutettu useaan otteeseen ja jonka tavoitteena on pakkausten keräämiseen ja lajitteluun tähtäävän järjestelmän perustaminen ja ylläpitäminen (jäljempänä palvelusopimus). Kun kyseiset materiaalit on lajiteltu, ne kuljetetaan kierrätyskeskukseen hyödynnettäviksi.

Tosiseikat

15 DSD ilmoitti 2.9.1992 komissiolle yhtiöjärjestyksensä lisäksi tiettyjä sopimuksia, mukaan lukien palvelusopimuksen – ainoa sopimus, jolla on merkitystä käsiteltävänä olevan asian kannalta –, saadakseen puuttumattomuustodistuksen tai vaihtoehtoisesti poikkeuslupapäätöksen.

16 Komissio julkaisi 23.7.1997 Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä (EYVL 1997, C 100, s. 4) 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 19 artiklan 3 kohdassa edellytetyn ilmoituksen, jossa se totesi aikovansa hyväksyä ilmoitetut sopimukset.

17 Kyseisessä ilmoituksessa komissio totesi muun muassa, että DSD oli antanut omalta osaltaan joukon sitoumuksia, joihin kuului sitoumus olla velvoittamatta jätehuoltoyrityksiä toimimaan ainoastaan DSD:n kanssa ja sitoumus olla vaatimatta, että kyseiset yritykset käyttävät säiliöitä tai muita keräämiseen tarkoitettuja välineitä yksinomaan palvelusopimuksen täytäntöönpanoon. DSD oli kuitenkin tarkentanut, ettei tätä toista sitoumusta sovellettu silloin, kun keräyssäiliöiden ja välineiden antaminen kolmansien käyttöön on ristiriidassa "viranomaisten myöntämän poikkeusluvan" kanssa, kun pakkausasetus tai muut lait toisin määräävät tai kun välineiden käyttöön antaminen on kohtuutonta muista syistä, jotka liittyvät esimerkiksi haitallisten aineiden käyttämiseen. DSD totesi myös, että jos kolmannet käyttävät säiliöitä ja muita keräysvälineitä, se voidaan ottaa huomioon jätehuoltoyritysten maksujen laskemisessa (EYVL:ssä julkaistun ilmoituksen 66 ja 67 perustelukappale, riidanalaisen päätöksen 71 ja 134 perustelukappale).

18 Sen jälkeen kun kyseinen ilmoitus oli julkaistu virallisessa lehdessä, komissio sai kolmansilta, joita asia koskee, huomautuksia palvelusopimuksen soveltamista koskevista eri näkökohdista. Kyseiset kolmannet ilmoittivat, että edellä mainittujen sitoumusten vastaisesti DSD ei käytännössä antanut niille mahdollisuutta käyttää vapaasti DSD:n sopimuskumppaneiden käyttämiä keräysvälineitä (riidanalaisen päätöksen 76 ja 77 perustelukappale). Komissio korostaa siten riidanalaisessa päätöksessä, että DSD oli vaatinut, että sen kilpailijat saavat käyttää näitä välineitä ainoastaan sen suostumuksella. Tämä vaatimus oli yhtenä perusteluna Vereinigung für Wertstoffrecyclingen (jäljempänä VfW) EY 82 artiklan perusteella tekemälle kantelulle, ja se oli myös oikeusriidan kohteena Landgericht Kölnissä (Kölnin aluetuomioistuin, Saksa) (riidanalaisen päätöksen 57 ja 136 perustelukappale).

19 Kyseisessä asiassa DSD oli nostanut vilpillistä kilpailua koskevan Saksan lain perusteella kanteen VfW:tä, eli sellaista omaa järjestelmää vastaan, joka pyrki käyttämään vastikkeetta DSD-järjestelmän käyttämiä jätehuoltolaitteistoja eräissä saksalaisissa sairaaloissa. Tämän asian johdosta Landgericht Köln antoi 18.3.1997 tuomion, jolla DSD:n vaatimukset hyväksyttiin siltä osin kuin saksalainen

tuomioistuin katsoi, että DSD-järjestelmän piiriin kuuluvien jätehuoltolaitteistojen vastikkeeton yhteiskäyttö on lainvastaista. Kyseisessä tuomiossa Landgericht Köln totesi myös, että esillä olevan asian olosuhteiden perusteella tällaisesta yhteiskäytöstä voitiin päästä asianmukaiseen korvaukseen ainoastaan, jos VfW maksoi suoraan DSD:lle eräänlaisen lupamaksun kyseisten keräysvälineiden yhteiskäytöstä.

20 Tässä yhteydessä komissio ilmoitti DSD:lle 21.8.1997 päivätyllä kirjeellä, että toiminta, jolla kolmansia estetään käyttämästä sen sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, saattaisi kuulua EY 82 artiklan soveltamisalaan, ja se korosti kyseisen toiminnan mahdollista merkitystä poikkeuslupamenettelyn kannalta siltä osin kuin EY 81 artiklan 3 kohdassa esitetyn neljännen edellytyksen mukaan poikkeusluvan saamiseksi ilmoitettu sopimus ei voi antaa mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

21 Tämän komission kannanoton jälkeen DSD antoi kyseisen toimielimen 21.8.1997 päivätyssä kirjeessä esittämien ongelmakohtien ratkaisemiseksi seuraavan sitoumuksen (riidanalaisen päätöksen 58, 72 ja 137 perustelukappale):

"[DSD] on valmis luopumaan [Landgericht] Kölnin – – 18 päivänä maaliskuuta 1997 antaman tuomion mukaisista [kielto]vaatimuksista sekä VfW:tä vastaan että vastaavissa muissa tapauksissa. [DSD] pidättää itselleen edelleen oikeuden vaatia tiedottamista ja korvauksia jätehuoltoyrityksiltä, jotka ovat sopimussuhteessa [DSD:n] kanssa."

Riidanalainen päätös

22 Komissio teki 17.9.2001 päätöksen 2001/837/EY EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta (Asiat COMP/34493 –

DSD, COMP/37366 – Hofmann + DSD, COMP/37299 – Edelhoff + DSD, COMP/37291 – Rethmann + DSD, COMP/37288 – ARGE ja viisi muuta + DSD, COMP/37287 – AWG ja viisi muuta + DSD, COMP/37526 – Feldhaus + DSD, COMP/37254 – Nehlsen + DSD, COMP/37252 – Schönmackers + DSD, COMP/37250 – Altvater + DSD, COMP/37246 – DASS + DSD, COMP/37245 – Scheele + DSD, COMP/37244 – SAK + DSD, COMP/37243 – Fischer + DSD, COMP/37242 – Trienekens + DSD, COMP/37267 – Interseroh + DSD) (EYVL L 319, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös tai päätös).

23 Komission riidanalaisessa päätöksessä tekemässä arvioinnissa on lähtökohtana DSD:n tekemä hakemus puuttumattomuustodistuksen tai mahdollisesti poikkeuslupapäätöksen saamiseksi palvelusopimuksen osalta.

A *DSD:n ja jätehuoltoyritysten välinen sopimussuhde*

24 DSD ei itse kerää pakkauksia, vaan tätä tehtävää hoitavat jätehuoltoyritykset, joiden kanssa DSD on tehnyt palvelusopimuksen. Kyseisen vakiosopimuksen 1 kohdan mukaan DSD antaa kullekin jätehuoltoyritykselle yksinoikeudella tehtäväksi kerätä ja lajitella tietyn alueen pakkaukset kollektiivisen järjestelmän mukaisesti, ja tämä tehtävä annetaan noin viidentoista vuoden ajaksi (jäljempänä jätehuoltoyritysten hyväksi tehty yksinoikeuslauseke tai yksinoikeuslauseke).

25 Keräys tapahtuu asianomaisten kuluttajien kotipaikan läheisyyteen sijoitettujen keräysastioiden avulla tai siten, että jätehuoltoyritys noutaa tai tyhjentää kuluttajille tätä varten jaetut muovisäkit tai säiliöt. Jätehuoltoyritys omistaa keräysastiat ja niihin jätetyt pakkaukset tai pakkaukset, jotka se on kerännyt. Kerättyjen materiaalien

lajittelu on jätehuoltoyrityksen tehtävä, ja sen hoitaa yleensä siihen erikoistunut keräilykeskus. Kukin jätehuoltoyritys saa DSD:ltä korvauksen kunkin materiaalilajin painon, lajiteltujen jätteiden käsittelykustannusten ja keräyksen onnistumisasteen mukaan (riidanalaisen päätöksen 32, 45 ja 51 perustelukappale).

26 Lisäseikkana on todettava riidanalaisessa päätöksessä korostettavan, että paperi- ja pahvipakkausten lisäksi jätehuoltoyritykset keräävät yleensä myös painotuotteita (sanoma- ja aikakauslehtiä). Koska painotuotteet, joiden osuus tämän tyyppisistä materiaaleista on noin 75 prosenttia, eivät kuulu niiden tehtävien piiriin, joista DSD on ottanut huolehtiakseen, DSD ei maksa niiden keräämisestä korvausta (riidanalaisen päätöksen 32 perustelukappale).

B *EY 81 artiklan 1 kohtaa koskeva arviointi*

27 Tämän arvioinnin yhteydessä riidanalaisessa päätöksessä tarkastellaan kahta palvelusopimukseen liittyvää seikkaa.

1. *Jätehuoltoyritysten hyväksi tehty yksinoikeuslauseke*

28 Ensimmäiseksi riidanalaisessa päätöksessä korostetaan, että jätehuoltoyritysten hyväksi tehdyllä yksinoikeuslausekkeella, joka on otettu kaikkiin DSD:n ja sen sopimuskumppaneiden välillä tehtyihin palvelusopimuksiin, estetään muita jätehuoltoyrityksiä tarjoamasta palvelujaan DSD:lle (riidanalaisen päätöksen 122–124 perustelukappale).

29 Tarkastellakseen kyseistä lauseketta EY 81 artiklan 1 kohdan kannalta komissio tutkii aluksi kysynnän tilannetta kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen ja lajittelun Saksan markkinoilla (jäljempänä kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinat). Riidanalaisessa päätöksessä esitetään tältä osin, että DSD käsittelee noin 70 prosenttia pakkauksista, jotka voidaan kerätä Saksassa, ja vastaa ainakin 80 prosentista kysynnästä kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla. DSD:n painoarvo on näin ollen ratkaiseva kansallisella tasolla, jolla se on ainoa käytettävissä oleva kollektiivinen järjestelmä, sekä niiden 500 alueen tasolla, jotka kuuluvat palvelusopimusten piiriin (riidanalaisen päätöksen 126 ja 127 perustelukappale).

30 Tarjonnan osalta riidanalaisessa päätöksessä korostetaan tämän jälkeen lukuisten toimijoiden tarjoavan keräyspalveluja. Päätöksessä todetaan myös, että "lähinnä aluetaloudellisista ja jätehuoltologistisista syistä – – vaikuttaa tällä hetkellä melko epätodennäköiseltä, että DSD:n jo luoman yksityisten loppu[kuluttajien] lähellä toimivan keräysjärjestelmän rinnalle perustettaisiin toinen järjestelmä". Päätöksessä korostetaan sitä vastoin, että "realistisemmalta vaikuttaa pikemminkin se mahdollisuus, että potentiaaliseksi kilpailijaksi katsottava [kollektiivinen] järjestelmä tai oma jätehuoltoratkaisu toimii tämän kotitalouksien lähell[e sijoitetun keräysinfrastruktuurin] pullonkaulaluonteen vuoksi yhteistyössä niiden jätehuoltoyritysten kanssa, jotka jo tuottavat keräyspalveluja DSD:lle palvelusopimuksen mukaisesti". Komissio on siten sitä mieltä, että muut jätehuoltoyritykset kuin DSD:n sopimuskumppanit saattaisivat ajatella ottavansa käyttöön keräyssäiliöitä DSD-järjestelmän käyttämien säiliöiden lisäksi vain joissakin kotitalouksiin verrattavissa keräilypaikoissa, kuten sairaaloissa tai työpaikkaruokaloissa, sillä edellytyksellä, että tiettyjä logistiikkaan ja pakkauksiin liittyviä edellytyksiä noudatetaan. Päätöksessä todetaan kuitenkin, että tällaisten mahdollisuuksien taloudellinen merkitys on melko vähäinen ja että on epätodennäköistä, että ulkopuolelle jääneillä jätehuoltoyrityksillä olisi sopimuskauden aikana merkittäviä mahdollisuuksia tarjota palvelujaan kullakin DSD:n palvelussopimuksen piiriin kuuluvalla sopimusalueella (riidanalaisen päätöksen 127 ja 128 perustelukappale).

31 Lisäksi päätöksessä korostetaan, että yksinoikeuslausekkeen voimassaoloajalla on merkittävä asema arvioitaessa kyseisen lausekkeen vaikutuksia kilpailuun, koska

mitä pidempi tämä voimassaoloaika on, sitä pidemmäksi ajaksi kyseisen sopimuksen vaikutuksesta jätehuoltoyrityksiltä, jotka eivät ole DSD:n sopimuskumppaneita, viedään pois mahdollisuus tehdä tarjous Saksan kaikkein merkittävimmän kollektiivisen järjestelmän kysynnän täyttämiseksi (riidanalaisen päätöksen 129 ja 130 perustelukappale).

32 Tämän tarkastelun päätteeksi komissio toteaa, että jätehuoltoyritysten pääsy kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoille vaikeutuu huomattavasti, mikä edistää merkittävästi markkinoiden sulkeutumista yhteismarkkinoiden olennaisella osalla. Tämän perusteella jätehuoltoyritysten hyväksi tehty yksinoikeuslauseke on EY 81 artiklan 1 kohdan mukainen kilpailunrajoitus (riidanalaisen päätöksen 132 perustelukappale). Kun DSD:lle on suullisessa käsittelyssä esitetty kysymyksiä tältä osin, se on todennut, ettei se riitauta tätä arviointia.

2. *Mahdollisuus käyttää jätehuoltoyritysten laitteistoja*

33 Toiseksi riidanalaisessa päätöksessä tutkitaan, missä määrin DSD:n kilpailija voi käyttää jätehuoltoyritysten laitteistoja. Komissio toteaa tältä osin, että sen mielestä kysymys on EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta kilpailunrajoituksesta, jos "palvelusopimus olisi muotoiltu siten, että DSD:n kilpailijoilta evättäisiin mahdollisuus käyttää jätehuollon infrastruktuuria" (riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappale).

34 Tämän toteamuksen tueksi päätöksessä vedotaan yhtäältä siihen, että jätehuoltoyritysten laitteistojen käyttäminen "kotitalouksien lähellä [olevan keräysinfrastruktuurin] – – pullonkaulaluonteen vuoksi – – on erityisen tärkeää". Päätöksessä korostetaan siten, että tämän tyyppinen keräys tapahtuu yleensä suoraan tietyn alueellisen yhteisön kaikkien kuluttajien luota (noutojärjestelmät), ellei oteta

huomioon vapaaehtoisten vientijärjestelmien (keräyspisteet) muodostamia yksittäistapauksia. Päätöksessä todetaan myös, että kotitalouksien jätehuolto voidaan logistisista syistä suorittaa kustannustehokkaasti yleensä ainoastaan, jos se annetaan vain muutaman jätehuoltoyrityksen hoidettavaksi. Lisäksi päätöksessä korostetaan, että jätteen syntypaikoille voidaan tilanpuutteen ja yksityisten kuluttajien syvään juurtuneiden jätehuoltotottumusten vuoksi sijoittaa vain yksi keräyssäiliö kutakin materiaaliryhmää kohti (esim. lasi, paperi tai kevytpakkaukset). Tällaiset olosuhteet ovat tärkein syy siihen, että kotitalousjätteiden ja kierrätettävien materiaalien huolto on annettu samanaikaisesti yleensä vain yhden jätehuoltoyrityksen tehtäväksi (riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappale, luettuna yhdessä tämän saman päätöksen 92 ja 93 perustelukappaleen kanssa). Toisaalta päätöksessä huomautetaan, että sen jälkeen kun ilmoitus julkaistiin EYVL:ssä, oli ilmaistu kilpailuun kohdistuvia pelkoja. Komissio viittaa tämän osalta siihen, että tässä tilanteessa useat kolmannet, joita asia koskee, olivat todenneet, että DSD:n esittämästä ensimmäisestä sitoumusryhmästä poiketen (ks. 17 kohta), kyseinen yritys ei antanut kolmansille mahdollisuutta käyttää vapaasti sen sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, koska se vaati, että siihen oli saatava sen suostumus (riidanalaisen päätöksen 133 perustelukappale, luettuna yhdessä tämän saman päätöksen 76 ja 77 perustelukappaleen kanssa).

35 Tässä yhteydessä riidanalaisessa päätöksessä huomautetaan, että DSD oli aluksi vaatinut, että kolmannet saavat käyttää yhteisesti sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistoja vain sen suostumuksella. Päätöksessä tarkennetaan kuitenkin, että sen 21.8.1997 päivätyn komission kirjeen johdosta, jossa DSD:lle ilmoitettiin, että tällainen toiminta saattaisi kuulua EY 82 artiklan soveltamisalaan, DSD luopui vetoamasta tarpeeseen saada sen suostumus sille, että kolmannet voisivat käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja (ks. 20 ja 21 kohta). Päätöksessä todetaan myös, että "yhtä ongelmallista olisi, jos DSD vaatisi tällaisesta käytöstä korvausta suoraan kolmansilta tai jos se vaatisi oikeutta osallistua jätehuoltoyritysten ja kolmansien välisiin neuvotteluihin keräyssäiliöiden käytöstä maksettavasta kohtuullisesta korvauksesta". Päätöksessä on kuitenkin todettu, että jos DSD:n sopimuskumppaneiden laitteistoja käytetään yhteisesti, DSD:llä on oikeus neuvotella näille yrityksille maksetun korvauksen alentamisesta ja se voi myös valvoa, ettei

mitään kolmansille tuotettuja palveluja laskuteta DSD:ltä (riidanalaisen päätöksen 136–138 perustelukappale).

36 Kun otetaan huomioon nämä sitoumukset ja tarkennukset, komissio katsoo, että palvelusopimuksessa ei ole mitään yksinoikeuslauseketta DSD:n hyväksi ja että jätehuoltoyritykset voivat tarjota palvelujaan DSD:n kilpailijoille. Päätöksessä korostetaan näin ollen, että "palvelusopimus ei siten johda siihen, että DSD:n kilpailijoilta evättäisiin mahdollisuus käyttää jätehuollon infrastruktuuria. Näin ollen kyseessä ei tältä osin ole [EY] 81 artiklan 1 kohdan mukainen kilpailun rajoittaminen" (riidanalaisen päätöksen 134 ja 139 perustelukappale).

C EY 81 artiklan 3 kohtaa koskeva arviointi

37 Sen toteamiseksi, ettei EY 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä sovelleta palvelusopimukseen, riidanalaisessa päätöksessä tutkitaan jätehuoltoyrityksen hyväksi tehtyä yksinoikeuslauseketta EY 81 artiklan 3 kohdassa vahvistettuihin edellytyksiin nähden.

38 Tässä yhteydessä riidanalaisessa päätöksessä katsotaan, että kyseinen lauseke myötävaikuttaa tuotannon tehostamiseen ja teknisen tai taloudellisen kehityksen edistämiseen, koska sen avulla on mahdollista täyttää ympäristötavoitteet (riidanalaisen päätöksen 142–146 perustelukappale) ja se jättää kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä (riidanalaisen päätöksen 147–149 perustelukappale).

39 Samoin siltä osin kuin kyse on palvelusopimuksen mukaisen yksinoikeussitoumuksen välttämättömyydestä, riidanalaisessa päätöksessä korostetaan, että DSD-järjestelmän käyttöönottaminen edellyttää huomattavia investointeja jätehuoltoyrityksiltä, joiden on voitava saada DSD:ltä tiettyjä vakuuksia sopimuksen voimassaoloajan osalta, jotta kyseiset investoinnit voidaan maksaa takaisin ja jotta ne saadaan kannattaviksi. Komissio on kuitenkin asiaa tutkittuaan katsonut tarpeelliseksi lyhentää yksinoikeussitoumuksen alkuperäistä voimassaoloaikaa vahvistamalla sen päättymisajankohdaksi 31.12.2003 (riidanalaisen päätöksen 150–157 perustelukappale).

40 Lopuksi riidanalaisessa päätöksessä tutkitaan, ettei yksinoikeuslausekkeella voida sulkea kilpailua pois kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla. Tältä osin komissio aloittaa toteamalla, että DSD-järjestelmän ulkopuolelle jääneille jätehuoltoyrityksille jää tarjontamahdollisuuksia omien järjestelmien alalla. Nämä ovat mahdollisia ainakin kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoiden reuna-alueilla tiettyjen pakkausten ja jätteen syntypaikkojen yhdistelmien osalta (riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappale).

41 Lisäksi komissio korostaa, että kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen markkinoille on ominaista se, että on taloudellisesti kannattavaa antaa yksi sopimusalue kokonaisuudessaan yhden ainoan jätehuoltoyrityksen hoidettavaksi ja että useissa tapauksissa on pikemminkin taloudellisesti melko epäedullista, että kotitalouksien lähellä käytettäisiin useampia keräyslaitteistoja, syistä, jotka liittyvät tilankäyttöön, keräysinfrastruktuurien luonteeseen ja kuluttajien vakiintuneisiin jätehuoltotottumuksiin. Komission mielestä kotitalouksien läheisyyteen sijoitetut pakkausten keräyssäiliöt muodostavat siten pullonkaulan. Sen mukaan on siis realistista ajatella, että DSD-järjestelmän kanssa kilpailevat kollektiiviset järjestelmät ja osittain myös omat järjestelmät toimivat usein DSD:n kanssa työskentelevien jätehuoltoyritysten kanssa. Tämän arvioinnin perusteella komissio muistuttaa tarpeesta käyttää yhteisesti DSD:n sopimuskumppanien keräyslaitteistoja, koska "DSD:n palvelusopimuskumppaneiden keräysinfrastruktuurin vapaa ja esteetön käyttömahdollisuus on ratkaiseva edellytys [kuluttajien luota tapahtuvien] pakkausten keräys- ja lajittelupalveluiden kysyntäkilpailun voimistamiselle sekä myös kilpailun voimistamiselle [tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan] pakkausten takaisinoton ja [niiden hyödyntämisen] järjestämisen [vertikaalisilla] markkinoilla" (riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappale). Päätöksessä huomautetaan tältä osin, että palvelusopimus ei sido jätehuoltoyrityksiä yksinomaan

DSD:hen ja että DSD on antanut useita sitoumuksia, joita ovat muun muassa sitoumus, jonka mukaan se ei vaadi, että jätehuoltoyritykset käyttävät keräyslaitteistoja yksinomaan palvelusopimuksen täytäntöönpanemiseen, ja sitoumus, jonka mukaan se ei vaadi kolmansilta jätehuoltoyritysten keräyslaitteistojen käytön lopettamista (riidanalaisen päätöksen 158–163 perustelukappale).

D *Komission poikkeuslupapäätökseen liittämät velvoitteet*

42 Varmistaakseen sen, että kilpailuun odotettavissa olevat vaikutukset toteutuvat todellisuudessa ja että EY 81 artiklan 3 kohdassa määrätyt poikkeusluvan myöntämisedellytykset täyttyvät, komissio katsoo tarpeelliseksi liittää palvelusopimusta koskevaan poikkeuslupapäätökseensä asetuksen N:o 17 8 artiklassa tarkoitettuja velvoitteita (riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappale).

43 Ensimmäinen velvoite on asetettu DSD:lle riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohdassa, jonka mukaan "DSD ei saa estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä ja panemasta täytäntöön DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten".

44 Toinen velvoite on määritelty päätöksen 3 artiklan b alakohdassa, jonka mukaan "DSD ei saa vaatia jätehuoltoyrityksiltä, jotka tekevät DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten, että näiden on esitettävä DSD:lle todisteita pakkausmääristä, joita ei ole kerätty DSD-järjestelmää varten".

45 Sen selittämiseksi, minkä takia tällaisten velvoitteiden asettaminen on välttämätöntä siitä DSD:n antamasta sitoumuksesta huolimatta, jonka mukaan se antaa kilpailijoilleen luvan käyttää keräyslaitteistoja, riidanalaisessa päätöksessä vedotaan siihen, että jätehuoltoinfrastruktuurin esteetön käyttö on olennainen edellytys kilpailulle, ja siihen, että DSD oli tehnyt varauksia erään 71 perustelukappaleessa mainitun sitoumuksen täytäntöönpanemisen osalta (riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappale).

E *Päätelmät*

46 Kun otetaan huomioon DSD:n antamat sitoumukset ja päätökseen liitetyt velvoitteet, riidanalaisessa päätöksessä tuodaan lopuksi esiin, että jätehuoltoinfrastruktuurin esteetön käyttö on käytännössä mahdollista ilman rajoitusta. Päätöksen mukaan sekä DSD-järjestelmän kanssa kilpailevilla kollektiivisilla järjestelmillä että omilla jätehuoltojärjestelmillä on realistisia mahdollisuuksia päästä kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen markkinoille. Näiden mahdollisuuksien perusteella voidaan myös vahvistaa edellytykset, jotka ovat tarpeen kilpailun voimistamiselle tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 176–178 perustelukappale).

47 Tämän johdosta riidanalaisessa päätöksessä korostetaan, että palvelusopimuksessa esitetty jätehuoltoyritysten hyväksi tehty yksinoikeuslauseke täyttää EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytykset (riidanalaisen päätöksen 179 perustelukappale). Riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa komissio huomauttaa siten, että "[EY] 81 artiklan 3 kohdan – – perusteella katsotaan, ettei [EY] 81 artiklan 1 kohdan – – määräyksiä voida soveltaa yksilöllisiin palvelusopimuksiin, jotka sisältävät enintään vuoden 2003 loppuun saakka voimassa olevan yksinoikeussitoumuksen" ja että "tämä poikkeus on voimassa 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen 31 päivään joulukuuta 2003".

48 Tähän poikkeuslupaan on liitetty kaksi edellä mainittua velvoitetta (ks. 43 ja 44 kohta), jotka on esitetty päätöksen 3 artiklassa, siten että näistä ensimmäisellä

taataan mahdollisuus käyttää palvelusopimuksen allekirjoittaneiden keräysinfrastruktuuria sekä estetään kilpailun poissulkeminen relevanteilla markkinoilla ja toisella annetaan DSD:n kilpailijoille mahdollisuus käyttää vapaasti tämän keräyslaitteistojen yhteiskäytön yhteydessä kerätyt pakkausmäärät omaan lukuunsa. Nämä velvoitteet ovat välttämättömiä, jotta estettäisiin kilpailun poistaminen merkityksellisiltä markkinoilta, ja ne konkretisoivat DSD:n antamat sitoumukset parantaen näiden viimeksi mainittujen oikeusvarmuutta (riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappale).

49 Lopuksi riidanalaisessa päätöksessä todetaan, että jos ylimmässä oikeusasteessa annetussa Saksan toimivaltaisen tuomioistuimen tuomiossa todetaan, että komission näkemyksen vastaisesti se, että kolmannet käyttävät palvelusopimusten allekirjoittajayritysten jätehuoltolaitteistoja, on ristiriidassa pakkausasetuksen kanssa, kyse on olennaisesta muutoksesta niihin tietoihin, joiden perusteella nyt esillä oleva päätös on tehty, ja komission on siis tutkittava uudelleen, täyttyvätkö edellytykset EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi palvelusopimukseen, ja tarvittaessa peruutettava poikkeuslupa (riidanalaisen päätöksen 183 perustelukappale).

F *Päätösosa*

50 Päätösosan 1 artiklassa esitetään komission kanta yhtiöjärjestykseen ja niin kutsuttuihin takuusopimuksiin, jotka DSD oli ilmoittanut samaan aikaan kuin palvelusopimuksen:

"Nykyisten tietojensa perusteella ja ottaen huomioon DSD:n antamat sitoumukset komissio toteaa, ettei sillä ole syytä toteuttaa [EY] 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan mukaisia toimenpiteitä yhtiöjärjestyksen ja takuusopimusten vuoksi."

51 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa myönnetään poikkeuslupa palvelusopimuksen osalta:

"[EY] 81 artiklan 3 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 3 kohdan perusteella katsotaan, ettei [EY] 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan määräyksiä voida soveltaa yksilöllisiin palvelusopimuksiin, jotka sisältävät enintään vuoden 2003 loppuun saakka voimassa olevan yksinoikeussitoumuksen.

Tämä poikkeus on voimassa 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen 31 päivään joulukuuta 2003."

52 Päätöksen 3 artiklassa komissio liittää edellä mainittuun poikkeuslupaan kaksi velvoitetta:

"Edellä 2 kohdassa myönnettyyn poikkeukseen liitetään seuraavat velvoitteet:

a) DSD ei saa estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä ja panemasta täytäntöön DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten.

b) DSD ei saa vaatia jätehuoltoyrityksiltä, jotka tekevät DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten, että näiden on esitettävä DSD:lle todisteita pakkausmääristä, joita ei ole kerätty DSD-järjestelmää varten."

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

53 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 27.11.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä EY 230 artiklan neljännen kohdan perusteella kanteen, jolla vaaditaan riidanalaisen päätöksen kumoamista.

54 Landbell AG für Rückhol-Systeme (jäljempänä Landbell), joka ylläpitää DSD:n kanssa kilpailevaa kollektiivista järjestelmää, pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 26.2.2002 rekisteröidyllä hakemuksella saada osallistua tähän oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Tämä väliintulohakemus annettiin tiedoksi asianosaisille, jotka esittivät huomautuksensa säädetyssä määräajassa.

55 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) hyväksyi Landbellin väliintulohakemuksen 17.6.2002 antamallaan määräyksellä, ja Landbell saattoi esittää huomautuksensa 9.10.2002.

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn, ja se esitti prosessinjohtotoimenpiteinä asianosaisille joukon kysymyksiä, joihin oli tarkoitus antaa suullinen vastaus suullisessa käsittelyssä.

57 Asianosaisten ja väliintulijan lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 11. ja 12.7.2006 pidetyssä istunnossa.

58 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a ja b alakohdan

– toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen kokonaisuudessaan

– kumoaa DSD:n sitoumuksen, joka on esitetty riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

59 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

60 Landbell vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

61 Kantaja vetoaa kanteen tueksi neljään kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja suhteellisuusperiaatteen kanssa. Toisen kanneperusteen mukaan kyseinen velvoite on ristiriidassa EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa. Kolmas kanneperuste koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohtaan sisältyvällä velvoitteella rikotaan EY 81 artiklan 3 kohtaa ja EY 86 artiklan 2 kohtaa. Neljäs kanneperuste, joka liittyy riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa mainitun kantajan sitoumuksen kumoamista koskevaan vaatimukseen, koskee asiansa tuomioistuimissa käsitellyksi saamista koskevan perusoikeuden loukkaamista.

A *Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja suhteellisuusperiaatteen kanssa*

62 Kantaja katsoo, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite (jäljempänä ensimmäinen velvoite), jonka mukaan "DSD ei saa estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä ja panemasta täytäntöön DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten", on ristiriidassa EY 81 artiklan ja suhteellisuusperiaatteen kanssa. Se jakaa kanneperusteensa pääosin kolmeen osaan.

63 Ensimmäiseksi kantaja väittää, että ensimmäinen velvoite ei ole EY 81 artiklan 3 kohtaan nähden objektiivisesti välttämätön, koska keräys- ja lajittelulaitteistojen (jäljempänä jätehuoltolaitteistot) yhteiskäyttö ei ole välttämätöntä DSD:n kilpailijoiden toiminnalle. Kantaja väittää, että riidanalaisessa päätöksessä olevat perustelut eivät ainakaan ole tältä osin riittävät.

64 Toiseksi kantaja väittää vastauksena vastineessa esitettyihin väitteisiin, että EY 81 artiklan 1 kohdan tai EY 82 artiklan rikkomisen väitetty uhka, johon komissio on vedonnut, on teoreettinen eikä sillä voida perustella ensimmäistä velvoitetta, jonka tavoitteena voi – joka tapauksessa – olla ainoastaan välttää kilpailun poistaminen markkinoilta, joilla on aikaisemmin todettu olevan kilpailurajoitus.

65 Kolmanneksi kantaja katsoo ensimmäisen velvoitteen olevan suhteeton väittämällä ensinnäkin, että kyseisen velvoitteen edellyttämä jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö on ristiriidassa pakkausasetuksen kanssa, toiseksi, että ensimmäinen velvoite johtaa kilpailun vääristymiseen sen vahingoksi, kolmanneksi, että mainitulla velvoitteella vahingoitetaan Der Grüne Punkt -merkin nimenomaista tavoitetta, ja neljänneksi, että sillä loukataan sen perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa.

66 Kantaja esittää ennen näiden väitteiden selostamista alustavasti ne syyt, joiden vuoksi sen suostumuksen saaminen on tarpeen, silloin kun jätehuoltolaitteistoja käytetään yhteisesti.

67 Näitä syitä on tutkittava ennen ensimmäisen kanneperusteen kolmen edellä mainitun osan arvioimista.

1. *Tarve saada DSD:n suostumus käytettäessä jätehuoltolaitteistoja yhteisesti*

a) Asianosaisten lausumat

68 Kantaja väittää, että vaikka se ei oikeudellisesti omista ensimmäisessä velvoitteessa tarkoitettuja jätehuoltolaitteistoja, niiden on kuitenkin katsottava olevan DSD:lle

kuuluvia laitteistoja, kun otetaan huomioon se, että se on rahoittanut ne, että ne ovat olennainen osa DSD-järjestelmää ja että ne on varustettu Der Grüne Punkt -merkillä. Tämän perusteella DSD:n kanssa palvelusopimuksen tehneiden jätehuoltoyritysten laitteistojen yhteiskäyttöön on saatava kantajan suostumus.

69 Näyttääkseen toteen tarpeen saada kyseinen suostumus kantaja vetoaa aluksi siihen, että se on rahoittanut DSD-järjestelmässä käytetyt jätehuoltolaitteistot. Kantaja nojautuu tältä kohdin etenkin palvelusopimuksen 7 kohdan 1 alakohtaan, jonka mukaan DSD:n jätehuoltoyritykselle maksama korvaus on vastike kaikista kyseisen yrityksen suoritteista siltä osin kuin on kyse muun muassa keräysastioiden käyttöön antamisesta, pakkausten kuljettamisesta ja lajittelusta sekä jätteiden käyttöön antamisesta. Kantaja vetoaa myös Landgericht Kölnin 18.3.1997 antamaan tuomioon ja toteaa, että DSD:n kilpailija hyötyy DSD-järjestelmästä keräyslaitteistoja yhteisesti käytettäessä ja että tällainen käyttö on mahdollista ainoastaan sen jälkeen kun "on saatu [DSD]:n suostumus (korvauksen muodossa)". Kantaja lainaa myös Bürgerliches Gesetzbuchin (Saksan siviililaki; jäljempänä BGB) 242 §:ssä vahvistettua sopimusvelvoitteiden vilpittömässä mielessä tapahtuvan täyttämisen periaatetta, jolla sopimusosapuolille asetetaan erityisiä huolellisuusvelvoitteita, silloin kun on kyse pitkäaikaisista sopimussuhteista ja läheisestä taloudellisesta yhteistyöstä.

70 Samoin jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöön on kantajan mukaan tarpeen saada sen suostumus, jotta se voi noudattaa pakkausasetukseen perustuvia velvoitteitaan siltä osin kuin on kyse sekä tarpeesta varmistaa täydellinen alueellinen kattavuus että tarpeesta täyttää hyödyntämiskiintiöt ja todistaa kunkin Landin osalta määrälliset virrat (palvelusopimuksen 10 kohdan toinen virke, palvelusopimuksen muuttamisesta tehdyn neljännen sopimuksen 1.1 ja 1.5.1 kohta ja Verwaltungsgericht Gießenin (Gießenin hallintotuomioistuin, Saksa) 31.1.2001 antama tuomio). Kyseistä suostumusta edellytetään kantajan mukaan myös sen varmistamiseksi, että kuluttaja todella tuo pakkaukset, jotka kuuluvat DSD-järjestelmään ja jotka on varustettu Der Grüne Punkt -logolla, vastaavaan järjestelmään eli kyseisellä logolla varustettuihin jätehuoltolaitteistoihin.

71 Komissio ja Landbell korostavat, että jätehuoltolaitteistojen rahoittaminen on ainoastaan johdonmukainen osa palvelusopimusta, jossa määritetään vaaditut suoritukset ja vastikkeeksi suoritettu korvaus. Kantaja ei lisäksi ole vedonnut BGB:n 242 §:ään hallinnollisessa menettelyssä, ja sen tämänhetkinen kanta on ristiriidassa sen kyseisessä yhteydessä omaksuman kannan kanssa. Lisäksi asetuksen velvoitteet velvoittavat DSD:tä samalla tavalla kuin kaikkia muitakin samassa asemassa olevia toimijoita, ja Der Grüne Punkt -merkin liittämisellä jätehuoltolaitteistoihin ei ole merkitystä kuluttajalle, joka yhdistää kyseiset laitteistot olennaisesti hyödynnettävään materiaalityyppiin. Landbell toteaa myös, että kaikki Land Hessen alueelliset yhteisöt ovat hyväksyneet sen, että niiden kollektiivinen järjestelmä käyttää samoja jätehuoltolaitteistoja kuin DSD-järjestelmä.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

72 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että DSD on hallinnollisessa menettelyssä antanut komissiolle sitoumuksen olla velvoittamatta jätehuoltoyrityksiä toimimaan ainoastaan DSD-järjestelmän kanssa ja olla pakottamatta näitä yrityksiä käyttämään omia jätehuoltolaitteistojaan pelkästään palvelusopimuksen täytäntöönpanoon (ks. 17 kohta). DSD on samoin antanut komissiolle myös sitoumuksen olla vaatimatta, että kolmannet saavat käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja ainoastaan sen suostumuksella (21 kohta).

73 Nämä sitoumukset koskevat yhtäältä jätehuoltoyrityksiä, jotka ovat DSD:n sopimuskumppaneita, ja toisaalta yrityksiä, jotka haluavat mahdollisuuden käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja. Niillä vastataan komission hallinnollisen menettelyn yhteydessä esittämiin huolenaiheisiin siltä osin kuin on kyse EY 81 artiklan 1 kohdan mahdollisesta soveltamisesta palvelusopimukseen, jos siinä on oltava DSD:n hyväksi tehty yksinoikeuslauseke siltä osin kuin on kyse

kolmansien mahdollisuudesta käyttää jätehuoltolaitteistoja (ks. 35 kohta), sekä EY 82 artiklan mahdollisesta soveltamisesta, jos ilmenee, että DSD:n tahto edellyttää sen antamaa suostumusta jätehuoltolaitteistojen yhteiseen käyttöön kuuluu EY 82 artiklan soveltamisalan piiriin (ks. 20 kohta).

74 Näiden huolenaiheiden poistamiseksi DSD ehdotti edellä mainittuja sitoumuksia. Riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitetty sitoumus on tältä osin erityisen kuvaava, koska se on esitetty siihen komission ilmaisemaan huolenaiheeseen vastaamiseksi, joka koskee DSD:n alun perin esittämää vaatimusta siitä, että kolmannet saavat käyttää yhteisesti sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistoja ainoastaan sen suostumuksella (riidanalaisen päätöksen 57, 58, 136 ja 137 perustelukappale). Tällä sitoumuksella pyrittiin siten rauhoittamaan komissio toteamalla tälle, että DSD luopuu nostamasta sellaista Landgericht Kölnin 18.3.1997 antamassa tuomiossa selostetun kaltaista lopettamiskannetta, jonka se oli pannut vireille Saksan vilpillistä kilpailua koskevan lain perusteella sellaista kilpailevaa yritystä vastaan, joka pyrki käyttämään vastikkeettomasti eräitä DSD-järjestelmän jätehuoltolaitteistoja.

75 On pakko todeta, että komissio on ottanut huomioon DSD:n ehdottamat sitoumukset, kun se on arvioinut DSD:n ilmoittamaa palvelusopimusta. Tämä on totta sen tutkinnan osalta, joka koskee mahdollista kilpailunrajoitusta EY 81 artiklan 1 kohtaan nähden siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta käyttää jätehuoltoyritysten laitteistoja (ks. 33–36 kohta, riidanalaisen päätöksen 133–140 perustelukappale), sekä sen EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella tehdyn arvioinnin osalta siltä osin kuin on tarkasteltu mahdollisuutta säilyttää kilpailu (ks. 41 kohta, riidanalaisen päätöksen 158–163 perustelukappale). Esimerkkinä on todettava, että komissio viittaa nimenomaisesti päätöksessä sitoumuksiin, silloin kun se päättelee, että palvelusopimus ei sido jätehuoltoyrityksiä yksinomaan DSD:hen ja että jätehuoltoyritykset voivat siis vapaasti ehdottaa palvelujaan DSD:n kilpailijoille ilman rajoitusta (ks. 46 kohta, riidanalaisen päätöksen 176 perustelukappale).

76 Sen jälkeen kun hallinnollinen menettely on päättynyt, kantaja on kuitenkin väittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöön on saatava sen suostumus.

77 Ensimmäiseksi kantaja väittää, että tämä tarve johtuu siitä, että se osallistuu DSD-järjestelmässä käytettyjen jätehuoltolaitteistojen rahoittamiseen maksamalla korvausta palvelusopimuksen perusteella. Tältä osin on huomautettava, että DSD-järjestelmä on ensimmäinen kollektiivinen järjestelmä, joka on hyväksytty kaikkialla Saksassa, ja että sen painoarvo Saksassa on huomattava siltä osin kuin DSD-järjestelmän osuus niistä pakkauksista, jotka Saksassa voidaan kerätä, on noin 70 prosenttia, ja vähintään 80 prosenttia kysynnästä kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen Saksan markkinoilla (ks. 29 kohta). On siis itsestään selvää, että DSD on ensimmäinen ja ensisijainen, jollei ainoa, tulonlähde jätehuoltoyrityksille siltä osin kuin on kyse pakkausten keräämisestä ja lajittelusta.

78 Kantaja ei kuitenkaan riitauta sitä, että juuri jätehuoltoyritysten eikä DSD:n asiana on tehdä tarpeelliset investoinnit pakkausten keräämistä ja lajittelua varten (riidanalaisen päätöksen 151 perustelukappale). Se ei myöskään riitauta sitä, että lajittelulaitteistot, joita ei siihen mennessä ollut ollut olemassa, ovat edellyttäneet huomattavia investointeja jätehuoltoyrityksiltä (riidanalaisen päätöksen 53 perustelukappale). Komissio on lisäksi hyväksynyt sen, että DSD:n jätehuoltoyritysten hyväksi tekemä yksinoikeuslauseke on voimassa melko pitkän aikaa juuri sen vuoksi, että kyseiset yritykset voisivat maksaa takaisin investointinsa, joiden määrän on arvioitu olevan noin kymmenen miljardia Saksan markkaa (DEM) palvelusopimuksen voimassaolon aikana (ks. 39 kohta). Yksinoikeuslausekkeen tarkoituksena on siis varmistaa jätehuoltoyritysten tekemien investointien kannattavuus eikä antaa DSD:lle mahdollisuutta vaatia oikeutta valvoa näiden investointien käyttöä.

79 Lisäksi palvelusopimuksen tutkinnan perusteella on mahdollista todeta, että DSD ei ole ottanut vastattavakseen DSD-järjestelmän käyttöönottamisen edellyttämiin

investointeihin liittyvistä riskeistä muilla keinoin kuin edellä mainitulla yksinoikeuslausekkeella. DSD ei siis vastaa niistä riskeistä, joita jätehuoltoyritykselle aiheutuu järjestelmän ylläpidosta (palvelusopimuksen 5 kohdan 1 alakohta). Samoin jos palvelusopimus irtisanotaan, DSD ei ota vastuulleen jätehuoltoyrityksen investointeja eikä se maksa tämän perusteella vahingonkorvausta (palvelusopimuksen 9 kohdan 3 ja 4 alakohta). Lisäksi palvelusopimuksen 7 kohdan 1 alakohdasta ilmenee, että DSD:n sopimuskumppaneilleen maksama korvaus on suhteutettu kerätyn pakkauksen painoon, mikä merkitsee sitä, että jos jätehuoltoyritys ei kerää enää pakkauksia DSD:lle, DSD:n ei tarvitse maksaa sille korvausta tehtyjen investointien perusteella.

80 Lisäksi DSD jättää ottamatta huomioon sen, että komissio on yhteiskäytön osalta katsonut riidanalaisessa päätöksessä nimenomaisesti, että DSD:llä on oikeus valvoa, että siltä ei laskuteta mitään jätehuoltoyritysten kolmannelle tarjoamaa palvelua, ja se on antanut DSD:lle luvan vähentää tämän johdosta DSD:n sopimuskumppaneille maksettavan korvauksen määrää (ks. 35 kohta). Näiden tarkennusten perusteella DSD:lle voidaan taata se, että yhteiskäyttö ei tapahdu sen omalla kustannuksella jätehuoltoyrityksille maksettavana korvauksena ilmaistuna. Kyse ei siis voi olla jätehuoltolaitteistojen "vastikkeettomasta käytöstä", josta oli kyse Landgericht Kölnin antamassa tuomiossa ajankohtana, jolloin Saksan pakkausasetusta ei ollut vielä tarkastettu ja jolloin DSD ei voinut vähentää jätehuoltoyritykselle suorittamiaan maksuja oikeassa suhteessa jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöön nähden.

81 Lopuksi siltä osin kuin on kyse väitteestä, joka koskee BGB:n 242 §:ää, jossa sopimusosapuolille asetetaan kantajan mukaan erityisiä huolellisuusvelvoitteita, joiden osalta on vaikea ymmärtää, miltä osin niiden perusteella saatettaisiin katsoa, että DSD:llä on tarve antaa suostumuksensa yhteiskäytölle, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi vain todeta, että koska kyseiseen Saksan oikeuden perusteella tehtyyn väitteeseen ei ole vedottu hallinnollisessa menettelyssä, komissiota ei voida moittia siitä, ettei se ole ottanut sitä huomioon riidanalaista päätöstä tehtäessä.

82 Tämän johdosta se, että DSD on ollut ensimmäinen kollektiivinen järjestelmä, joka turvautuu jätehuoltoyrityksiin, ja että se on näiden yritysten pääasiallinen, jollei ainoa, tulonlähde, ei voi riittää siihen, että DSD:llä voitaisiin katsoa olevan oikeus antaa suostumuksensa yhteiskäytölle.

83 Toiseksi kantaja väittää, että sen suostumus on tarpeen jätehuoltolaitteistoja yhteisesti käytettäessä, jotta se voi noudattaa pakkausasetuksesta johtuvia velvoitteita ja taata sen, että kuluttaja todella tuo DSD-järjestelmän piiriin kuuluvat pakkaukset tähän järjestelmään.

84 Tältä osin on korostettava, että asetuksesta johtuvat velvoitteet sitovat DSD:tä samalla tavalla kuin kaikkia muita kollektiivisen järjestelmän ylläpitäjiä. Lisäksi palvelusopimuksen niiden määräysten perusteella, joihin DSD on vedonnut, ei voida todeta, että DSD:llä olisi oikeus edellyttää, että sen sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöön on saatava sen lupa. Palvelusopimuksen 10 kohdan toinen virke ei siten koske keräyslaitteistojen yhteiskäytön tilannetta, vaan DSD-järjestelmän organisaation muuttamisen tilannetta, ja kyseisessä määräyksessä vain todetaan, että kyseisen järjestelmän erilainen organisointi edellyttää sopimuskumppanien ja asianomaisen alueellisen yhteisön suostumusta. Kuten jäljempänä esitetään, yhteiskäyttö ei kuitenkaan johda siihen, etteikö DSD-järjestelmä voisi täyttää velvoitteitaan asetukseen nähden (ks. 161–170 kohta). Samoin neljännen muutossopimuksen 1.1 ja 1.5.1 kohdat eivät koske pakkauksia – joilla pelkästään on merkitystä esillä olevassa asiassa – vaan "lisämateriaaleja, jotka eivät ole pakkauksia". Lisäksi Verwaltungsgericht Gießen ei ole 31.1.2001 antamassaan tuomiossa tutkinut DSD:n tarvetta antaa suostumuksensa jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytölle, vaan se on pelkästään todennut, että Lahn-Dill-Kreisin (Kreisin kanttoni) oli päästävä kantajan kanssa yhteisymmärrykseen keräys- ja hyödyntämisjärjestelmästä, jonka ne olivat ottaneet käyttöön ja joka ei ollut pakkausasetuksen 6 §:n 3 momentin mukainen järjestelmä.

85 Lisäksi siltä osin kuin on kyse väitetystä tarpeesta säilyttää Der Grüne Punkt -merkillä oleva tehtävä pakkausten keräysvaiheessa, on korostettava asiakirja-aineistosta ilmenevän, että kyseinen merkki puuttuu lukuisista jätehuoltolaitteistoista (ks. 189 kohta). Lisäksi kuluttajat eivät yhdistä roskalaatikoita tähän merkkiin vaan pakkaustyyppiin (myyntipakkaukset) ja varsinkin erityyppisiin jätehuoltolaitteistoihin laitettaviin materiaaliryhmiin (kevyet materiaalit, paperi ja pahvi, lasi jne.). Painotuotteiden (sanoma- ja aikakauslehdet) ja paperi- ja pahvipakkausten yhteiskeräystä koskeva esimerkki, johon riidanalaisessa päätöksessä vedotaan, kuvaa mahdollisuutta käyttää yhteisesti jätehuoltolaitteistoja ilman, että on tarpeen ottaa huomioon sitä, onko näihin laitteistoihin mahdollisesti kiinnitetty Der Grüne Punkt -merkki (ks. 26 kohta).

86 Näin ollen pelkästään sen perusteella, että DSD on ollut ensimmäinen kollektiivinen järjestelmä, joka on integroinut jätehuoltolaitteistot järjestelmäänsä, tai sen perusteella, että se käyttää Der Grüne Punkt -merkkiä järjestelmänsä yksilöimiseen, ei voida katsoa, että sillä olisi oikeus edellyttää suostumustaan yhteiskäytölle.

87 Joka tapauksessa, vaikka oletetaan, että kantaja voisi vedota oikeuteen antaa suostumuksensa sille, että kolmannet käyttävät yhteisesti sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistoja – mitä ei ole näytetty toteen, kuten edellä olevista kohdista ilmenee –, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi vain todeta, että kantaja on hallinnollisessa menettelyssä ilmoittanut luopuvansa vetoamasta tällaiseen oikeuteen. Siitä nimenomaisesta väitteestä riippumatta, joka koskee päätöksen 72 perustelukappaleessa esitettyä sitoumusta – ja jota tutkitaan jäljempänä (ks. 218 kohta ja sitä seuraavat kohdat) –, kantaja ei riitauta niiden eri sitoumusten pätevyyttä tai lainmukaisuutta, jotka on esitetty hallinnollisessa menettelyssä komission esittämien huolenaiheiden korjaamiseksi.

88 Nämä sitoumukset vaikuttivat siten, että niillä tarkennettiin DSD:n puuttumattomuustodistuksen tai poikkeusluvan saamiseksi ilmoittaman palvelusopimuksen sisältöä, kun komissiolle ilmoitettiin, millä tavoin DSD aikoi menetellä tulevaisuu-

dessa. Komissio on siis ottanut nämä sitoumukset arvioinnissaan oikeutetusti huomioon siten, että DSD on saanut pyytämänsä poikkeusluvan. Tämän johdosta komission ei tarvinnut ottaa kantaa siihen, oliko DSD:llä oikeus vaatia, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytölle oli saatava sen suostumus, koska kyseinen yritys oli sitoumuksissaan luopunut vastustamasta tätä yhteiskäyttöä.

89 Komissio on näin ollen tehnyt riidanalaisen päätöksen perustellusti, ilman että se on ottanut huomioon DSD:n väitetyn oikeuden vastustaa yhteiskäyttöä, koska DSD:n oli antanut tätä varten sitoumuksia komission yksilöimien ongelmien poistamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei näin ollen ole tutkia tämän päätöksen laillisuutta ottamalla huomioon seikan, johon kantaja on luopunut vetoamasta.

2. *Ensimmäinen osa, joka koskee jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön tarpeen puuttumista*

a) Asianosaisten lausumat

90 Olennaisia laitteistoja koskevaa doktriinia vastaavasti (yhdistetyt asiat C-241/91 P ja C-242/91 P, RTE ja ITP v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-743, 53 ja 54 kohta, ns. Magill-tapaus; asia C-7/97, Bronner, tuomio 26.11.1998, Kok. 1998, s. I-7791, 41 kohta ja yhdistetyt asiat T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94, European Night Services ym. v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3141) kantaja väittää, että ensimmäisessä velvoitteessa määrätyn yhteiskäytön on oltava DSD:n kilpailijoiden toiminnan kannalta välttämätöntä, mikä ei kuitenkaan ole tilanne käsiteltävänä olevassa asiassa.

91 Kantaja väittää kollektiivisten järjestelmien osalta, että kyseisillä järjestelmillä on mahdollisuus päästä noin 70 prosentin suuruisille markkinoille yhteiskäyttöön turvautumatta. Kantaja näet toteaa, että noin 70 prosenttia sen järjestelmässä käsitellyistä pakkauksista (lasipakkaukset, suurin osa paperi- tai pahvipakkauksista ja kevytpakkaukset Etelä-Saksassa) kerätään vapaaehtoisen vientijärjestelmän avulla eli tätä tarkoitusta varten osoitetuille paikoille sijoitettujen säiliöiden tai pakkausten keräyspisteiden avulla. Kyseiset järjestelmät ovat sääntö eivätkä mikään "yksittäistapaus", kuten päätöksessä todetaan (ks. 34 kohta). Näin ollen riittää, että kilpailevat kollektiiviset järjestelmät sijoittavat omat säiliönsä niin, ettei niiden tarvitse turvautua yhteiskäyttöön. Kantaja vetoaa myös esimerkkiin, joka koskee "sinistä pussia", jota Landbell käytti vuoden 1998 huhtikuussa kerätäkseen tietyn tyyppisiä pakkauksia Lahn-Dill-Kreisissa, todetakseen, että DSD-järjestelmästä erillinen keräysjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön vaikeuksitta. Lisäksi Verwaltungsgerichtshof Kasselin (Kasselin ylin hallintotuomioistuin) 20.8.1999 antamasta määräyksestä ilmenee, että kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä voidaan ylläpitää "rinnakkain", mikä merkitsee sitä, että ne voivat käyttää omia jätehuoltolaitteistojaan.

92 Kantaja huomauttaa omien järjestelmien osalta, että näiden järjestelmien yhteydessä ei pääsääntöisesti voida kerätä pakkauksia kuluttajien kotipaikan läheisyydessä sijaitsevista jätehuoltolaitteistoista, mikä olisi kuitenkin mahdollista ensimmäisen velvoitteen johdosta. Kyseinen kielto on ratkaiseva asetuksessa asetettujen hyödyntämiskiintiöiden noudattamisen kannalta. Poikkeuksena kantaja myöntää, että omien järjestelmien yhteydessä voidaan kerätä pakkauksia kuluttajan kotipaikalta tai sen läheisyydestä marginaalitapauksissa, eli silloin kun on kyse pienistä käsiteollisuusyrityksistä, kaupoista ja teollisuusyrityksistä sekä postimyynnistä. Näillä kahdella epäolennaisella alalla omien järjestelmien yhteydessä kuitenkin jo käytetään jätehuoltolaitteistoja, jotka ovat kyseisten järjestelmien omia, eikä yhteiskäyttö näin ollen ole tarpeen.

93 Kantaja väittää viimeiseksi, että päätöksellä rikotaan EY 253 artiklaa, koska siinä ei todeta, miltä osin yhteiskäyttö on välttämätöntä DSD:n kilpailijoiden toiminnan kannata. Jätehuoltolaitteistojen osalta päätöksessä olisi oltava selvityksiä markkinoi-

den rakenteesta ja väitetyistä kilpailunrajoituksista yhteiskäytön välttämättömyyden osoittamiseksi. Kantaja korostaa tältä osin, että komissio ei ole riidanalaisen päätöksen 160 perustelukappaleessa, jossa viitataan tilankäyttöön, keräysinfrastruktuurin luonteeseen ja kuluttajien vakiintuneisiin jätehuoltotottumuksiin (ks. 41 kohta), tukeutunut tosiseikkoihin, joiden oikeellisuus voitaisiin tarkastaa. Samoin se, että samassa kohdassa todetaan, että kaksien keräyslaitteistojen käyttäminen on "monissa tapauksissa taloudellisesti melko epätodennäköistä", ei ole riittävää. Lajittelulaitteistojen osalta kantaja huomauttaa, että päätöksessä ei ole mitään perusteluja, joiden perusteella voitaisiin selittää tarve kyseisten laitteistojen yhteiskäyttöön, jollei tällaisena voida pitää riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappaleessa olevaa yleistä ilmoitusta siitä, että tällainen käyttö on tarpeen kilpailun poistamisen estämiseksi.

94 Komissio katsoo, että olennaisten laitteistojen doktriiniin tehty viittaus on epäasianmukainen, koska jätehuoltolaitteistot eivät kuulu DSD:lle ja koska kolmansien on voitava käyttää niitä ilman DSD:n suostumusta. Esillä olevassa asiassa on pikemminkin katsottava, että päätöksellä myönnetään EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella kilpailurajoitusta koskeva poikkeus, ja tähän poikkeukseen liitetään velvoite, jolla pyritään varmistamaan kilpailun säilyminen. Päätöksen 133–139 perustelukappaleessa (ks. 33–36 kohta) todetaan tältä osin ne syyt, joiden vuoksi DSD:n kilpailijoiden mahdollisuus käyttää jätehuoltolaitteistoja on olennaista. Samoin DSD:n jätehuoltoyrityksiin sitova yksinoikeuslauseke, jota on tutkittu riidanalaisen päätöksen 128, 160 ja 162 perustelukappaleessa, haittaa huomattavasti kilpailijoiden tuloa markkinoille (ks. 30 ja 40 kohta). Komissio väittää lähinnä, että jos ensimmäistä velvoitetta ei olisi asetettu, kantajan ja jätehuoltoyritykset yhdistävä yksinoikeussitoumus olisi johtanut siihen, että DSD:n kilpailijoiden tulo kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoille olisi estynyt. Riidanalaista päätöstä on siis perusteltu riittävästi tältä osin.

95 Siltä osin kuin on kyse arvostelusta, joka koskee jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöä kollektiivisissa järjestelmissä, komissio ja Landbell korostavat sitä, että yhteiskäyttö on tarpeen tehokkaan kilpailun aikaansaamiseksi. Landbell toteaa lisäksi, että DSD-

järjestelmä on jo alusta alkaen jakanut olemassa olevat kunnalliset jätehuoltolaitteistot kerätäkseen paperi- ja pahvipakkauksia sekä lasia.

96 Komissio huomauttaa niiden arvostelujen osalta, jotka koskevat jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöä omissa järjestelmissä, että yhteiskäyttöä voidaan ajatella vain tilanteessa, jossa omien järjestelmien keräyspaikkojen ja DSD-järjestelmän keräyspaikkojen välillä on päällekkäisyyksiä kansallisen oikeuden perusteella. Komissio huomauttaa näin ollen, että ensimmäistä velvoitetta sovelletaan tilanteisiin, joissa omat järjestelmät ovat saaneet luvan suorittaa keräyksiä kuluttajien luota. Tällaisessa tapauksessa komissio toteaa, että yhteiskäyttö tulee kyseeseen yksinomaan silloin, kun keräyspaikoille voidaan sijoittaa vain yksi laitteisto. Lisäksi komissio korostaa, että omilla järjestelmillä on postimyynnistä peräisin olevien pakkausten osalta tarve yhteiskäyttöön ainoastaan silloin kun niiden asiakkaiden liikevaihto on niin pieni, ettei ole taloudellisesti kannattavaa sijoittaa keräyssäiliöitä "kohtuullisen etäisyyden päähän" näiden asiakkaiden sijaintipaikasta.

97 Siltä osin kuin on kyse arvostelusta, joka koskee perustelujen puuttumista lajittelulaitteistojen yhteiskäytön tarpeen osalta, komissio korostaa, ettei kantaja ota huomioon sitä, että silloin kun jätehuoltolaitteistoja käytetään yhteisesti, on erittäin tarpeellista lajitella pakkaukset yhdessä.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

98 Kantaja väittää viittaamalla Magill-tapauksessa luotuun oikeuskäytäntöön, joka koskee tosiasiallista tilannetta, jossa asianomainen voi vedota kyseisten laitteistojen kiistämättömään käyttöoikeuteen – mistä ei ole kyse tässä tapauksessa (ks. 87–

89 kohta) –, että ensimmäinen velvoite on kumottava siltä osin kuin sen mukaan jätehuoltolaitteistoja, mukaan lukien lajittelulaitteistoja, on voitava käyttää yhteisesti, ilman että tämä olisi tarpeen kollektiivisten järjestelmien ja omien järjestelmien toimintojen mahdollistamiseksi tai ilman että tätä olisi riittävästi perusteltu EY 253 artiklaan nähden.

99 Tämän väitteen tutkimiseksi on aluksi huomautettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappaleessa todennut selvästi, että ensimmäinen velvoite, jonka mukaan DSD ei saa kieltää jätehuoltoyrityksiä tekemästä DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia, joissa näille annetaan lupa käyttää jätehuoltoyritysten säiliöitä ja muita laitteistoja pakkausten keräämistä ja lajittelua varten, perustuu haluun "estää kilpailun poistaminen merkityksellisiltä markkinoilta" eli yhtäältä kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoilta ja toisaalta tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilta kuluttajien luona tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilta (ks. relevanttien markkinoiden määrittelemisen osalta 48 kohta ja riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappale suhteessa 46 kohtaan ja riidanalaisen päätöksen 176 perustelukappaleeseen).

100 Lisäksi siltä osin kuin on kyse ensimmäisessä velvoitteessa olevan käsitteen "DSD:n kilpailijat" merkityksestä, tilanne, jossa ovat kollektiiviset järjestelmät, jotka ovat DSD:n kiistattomia kilpailijoita kaksilla edellä mainituilla markkinoilla, on erotettava tilanteesta, jossa ovat omat järjestelmät, jotka toimivat näillä markkinoilla ainoastaan marginaalisesti, kun otetaan huomioon se, että niiden on pääsääntöisesti kerättävä pakkaukset myyntipaikalta tai sen läheisyydestä eikä kuluttajien luota (ks. 5 ja 6 kohta).

i) Yhteiskäytön tarve kilpailevien kollektiivisten järjestelmien osalta

101 Riidanalaisessa päätöksessä katsotaan lähinnä, että DSD-järjestelmässä koko Saksan alueella käytetyt erityyppiset laitteistot muodostavat pullonkaulan ja mahdollisuus

niiden käyttöön on tarpeen, jotta muut kollektiiviset järjestelmät voivat kilpailla DSD:n kanssa kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoilla ja tämän johdosta toimia tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla.

102 Tässä tarkoituksessa ensimmäisessä velvoitteessa tarkoitetut laitteistot on nimenomaisesti määritelty DSD:n kanssa palvelusopimuksen tehneiden jätehuoltoyritysten "säiliöiksi ja muiksi laitteistoiksi – – pakkausten keräämistä ja lajittelua varten". Kyseisiä laitteistoja nimitetään päätöksessä myös "jätehuoltoinfrastruktuuriksi" (riidanalaisen päätöksen 162, 164, 171 ja 176 perustelukappale) tai yleisesti "jätehuoltolaitteistoiksi" (riidanalaisen päätöksen 164 ja 182 perustelukappale). Päätöksen mukaan kyse on kuluttajien kotipaikan läheisyyteen tähän tarkoitukseen osoitettuun paikkaan sijoitetuista keräysastioista sekä jätehuoltoyrityksen kuluttajille jakamien muovisäkkien tai säiliöiden noutamisen tai tyhjentämisen kannalta tarpeellisista infrastruktuureista (riidanalaisen päätöksen 32 perustelukappale).

103 Samoin siltä osin kuin materiaalien lajittelu kuuluu jätehuoltoyritysten tehtäviin, jätehuoltolaitteistojen käsitteen piiriin kuuluu myös erikoistunut keskus, jossa kyseinen lajittelu yleensä tapahtuu. Tämän päätöksen 32 perustelukappaleessa esitetyn selityksen perusteella voidaan ymmärtää, mistä syystä jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö koskee myös lajittelulaitteistoja. Keräysvaihe on näet vasta ensimmäinen jakso pakkausten hyödyntämisprosessissa, jossa lajitteluvaihe muodostaa johdonmukaisen jatkeen ja tarpeellisen seurauksen. Näin ollen siitä hetkestä lukien, jolloin jätehuoltoyritykset voivat aloittaa DSD-järjestelmän ja muiden kollektiivisten järjestelmien piiriin kuuluvien pakkausten keräämisen, kyseiset yritykset voivat myös aloittaa näiden eri järjestelmien lukuun kerättyjen määrien lajittelun. Nämä tiedot ovat kantajan hyvin tuntemia, kun otetaan huomioon se, että palvelusopimus koskee sekä pakkausten keräämistä että niiden lajittelua. Komissio on lisäksi juuri tästä syystä katsonut, että kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoihin kuuluvat samanaikaisesti mainittujen pakkausten kerääminen ja lajittelu,

jotka ovat kaksi erillistä toimintoa ja edellyttävät eri infrastruktuureja, mutta jotka muodostavat yhdet ja ainoat markkinat DSD:n näihin palveluihin kohdistaman kokonaiskysynnän vuoksi (riidanalaisen päätöksen 87 perustelukappale).

104 Näin ollen ei voida väittää, ettei riidanalaista päätöstä ole perusteltu riittävästi siltä osin kuin lajittelulaitteistojen katsotaan kuuluvan jätehuoltolaitteistojen yleisen käsitteen alaan, ja kantajan tältä osin esittämä väite on hylättävä.

105 Jotta päätöksessä voidaan osoittaa tarve määrätä jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytöstä, että DSD:n kanssa kilpailevat kollektiiviset järjestelmät voivat päästä tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuville kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoille sekä jatkaa niillä toimintaansa, siinä tutkitaan jätehuoltoyrityksillä olevaa asemaa kollektiivisessa järjestelmässä ja jätehuoltolaitteistoille ominaisia piirteitä.

106 Päätöksessä korostetaan perustellusti jätehuoltoyritysten osalta, että ”on taloudellisesti edullista antaa kukin sopimusalue vain yhden jätehuoltoyrityksen hoidettavaksi – – [kollektiivisen] järjestelmän piirissä”, koska kuluttajien luona tapahtuville keräyspalveluille on ominaista selkeiden verkostoetujen ja mittakaavaja yhdistelyetujen esiintyminen (riidanalaisen päätöksen 160 perustelukappale). Näin ollen se, että DSD tekee sopimuksen yhden ainoan jätehuoltoyrityksen kanssa tietyn alueen osalta, helpottaa tarpeellisten lupien ja tietojen saamista sovellettavissa olevan säännöstön noudattamiseksi ja mahdollistaa pakkausten keräämisen koko asianomaiselta alueelta tarvitsematta turvautua useisiin yrityksiin.

107 Päätöksessä korostetaan perustellusti myös, että aluetaloudellisista ja logistisista syistä on melko epätodennäköistä, että toinen kollektiivinen järjestelmä kääntyisi

sellaisten jätehuoltoyritysten puoleen, jotka eivät osallistu DSD-järjestelmään, jolla on 80 prosentin osuus kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoiden kysynnästä (riidanalaisen päätöksen 128 perustelukappale). Se, että 80 prosenttia pakkauksista, jotka voidaan kerätä kuluttajien luota, kuuluu jo alueellisten yhteisöjen hyväksymien jätehuoltoyritysten verkostoon, vaikeuttaa huomattavasti rinnakkaisen verkoston käyttöön ottamista. Komissio katsoo juuri tämän perusteella, että toisen verkoston käyttöön ottaminen DSD-järjestelmään kuuluvien jätehuoltoyritysten käyttöön ottaman verkoston rinnalle on melko epätodennäköistä.

108 Päätöksessä todetaan perustellusti jätehuoltolaitteistojen osalta sinällään, että olennaisesti tilankäyttöön, jätehuoltoinfrastruktuurin luonteeseen ja kuluttajien vakiintuneisiin jätehuoltotottumuksiin liittyvistä syistä vaikuttaa monissa tapauksissa taloudellisesti melko epätodennäköiseltä, että otettaisiin käyttöön useampia kuluttajille tarkoitettuja jätehuoltolaitteistoja (riidanalaisen päätöksen 160 perustelukappale). Tämä on ymmärrettävää siltä osin kuin julkisten viranomaisten, jotka myöntävät tarpeelliset toimiluvat ja hyväksynnät, ja kuluttajien, joiden yhteistyötä kollektiivisten järjestelmien menestys edellyttää, sillä juuri he laittavat pakkaukset kerättävään säkkiin, tyhjennettävään säiliöön tai merkitykselliseen keräysastiaan, intressissä ei ole kaksien jätehuoltolaitteistojen käyttäminen.

109 Tältä kannalta katsoen se, että kuluttajia pyydetään täyttämään kaksi tai useampia pusseja pakkauksilla käytettävän kollektiivisen järjestelmän eikä materiaalin perusteella, tai se, että kuluttajaa pyydetään säilyttämään kotonaan kahta tai useampaa erilaista tyhjennettävää säiliöitä käytetyn järjestelmän mukaan, on kannattamatonta tai jopa ristiriidassa sen kanssa, miten kilpailu toteutuu, silloin kun pakkausten valmistaja tai myyjä päättää käyttää useampia kollektiivisia järjestelmiä pakkausten takaisinoton ja hyödyntämisen varmistamiseksi (asia T-151/01, DSD v. komissio, tuomio 24.5.2007, Kok. 2007, s. I-1607, 129–139 kohta, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esittää suullisessa käsittelyssä annettujen selitysten sisältöä siltä osin kuin on kyse sellaisten järjestelmien toimintaa koskevista yksityiskohdista, jotka sovittavat yhteen useita kollektiivisia järjestelmiä pakkausten keräystä ja hyödyntämistä varten). Ilmaisu "kuluttajien vakiintuneet jätehuoltotot-

tumukset" (riidanalaisen päätöksen 93 ja 160 perustelukappale) on ymmärrettävä juuri tämän suuntaisesti, sillä kuluttajat haluavat myötävaikuttaa ympäristön parantamiseen, vaikkakin tavalla, joka aiheuttaa heille mahdollisimman vähän haittaa.

110 Myöskään säkkien keräämis- tai säiliöiden tyhjentämisjärjestelmien moninkertaistaminen, kuten myös niiden säiliöiden tai paikkojen moninkertaistaminen, jotka on otettu käyttöön, jotta kuluttaja voi päästä eroon pakkauksista kotipaikkansa läheisyydessä, ei ole taloudellisesti järkevää, koska käytettävissä olevia paikkoja on rajoitetusti (riidanalaisen päätöksen 93 perustelukappale) ja koska samaa keräysastiaa voidaan käyttää kahta tai useampaa kollektiivista järjestelmää varten samalla tapaa kuin tällä hetkellä menetellään siltä osin kuin on kyse yhtäältä paperi- ja pahvipakkauksista, jotka kuuluvat DSD-järjestelmän piiriin, ja toisaalta painotuotteista (sanoma- ja aikakauslehdet), jotka kuuluvat kuntien toimialaan (riidanalaisen päätöksen 32 perustelukappale). Komissio saattoi siis ottaa hyvin huomioon tilankäytön ja jätehuoltolaitteistojen luonteen arvioidakseen sitä, millä edellytyksin kollektiivisille järjestelmille voitiin antaa mahdollisuus tarjota palvelujaan kuluttajille.

111 Nämä yhteiskunnalliset ja taloudelliset seikat ovat täysin DSD:n tiedossa, koska DSD on hyötynyt niistä sen järjestelmää käyttöön otettaessa. Jo alusta lukien DSD nimittäin on päättänyt käyttää olemassa olevia kunnallisia jätehuoltolaitteistoja kerätäkseen paperi- ja pahvipakkauksia sekä lasipakkauksia. Nämä jo olemassa olevat laitteistot ovat siis mahdollistaneet DSD-järjestelmän nopean ja tehokkaan käyttöön ottamisen, jotta saavutettiin nopeasti kuluttajat, jotka olivat jo tottuneet käyttämään tämän tyyppisten pakkausten toimittamiseen osoitettuja paikkoja.

112 Edellä olevasta ilmenee, että riidanalaisessa päätöksessä esitetään oikeudellisesti riittävällä tavalla ne syyt, joiden vuoksi DSD:n kanssa palvelusopimuksen tehneiden jätehuoltoyritysten laitteistot muodostivat pullonkaulan DSD:n kanssa kilpaileville kollektiivisille järjestelmille, joiden joukossa ensimmäisenä on Landbell.

113 Tämän perusteella se, että DSD:lle annetaan mahdollisuus estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä sopimuksia DSD:n kilpailijoiden kanssa ja noudattamasta niitä, merkitsee tosiasiassa sitä, että näiltä kilpailijoilta viedään kaikki todelliset mahdollisuudet tulla kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen markkinoille ja jatkaa niillä toimintaansa, ja komissio voi pätevästi päätellä, että yhteiskäyttö on tarpeen, jottei kyseisiltä markkinoilta poistettaisi kilpailua.

114 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa niillä kantajan esittämillä väitteillä, joilla arvostellaan yhteiskäytön tarvetta kollektiivisten järjestelmien osalta.

115 Näin ollen sillä, että 70 prosenttia kantajan keräämien pakkausten painosta kerätään sellaisen järjestelmän avulla, jossa pakkaukset tuodaan vapaaehtoisesti säiliöihin tai keräyspisteisiin, eikä sellaisen järjestelmän avulla, joka perustuu säkkien keräämiseen tai säiliöiden tyhjentämiseen, ei kyseenalaisteta edellä mainittua päättelyä, jonka mukaan sekä vapaaehtoisessa vientijärjestelmässä käytetyt jätehuoltolaitteistot että noutojärjestelmässä käytetyt jätehuoltoinfrastruktuurit muodostavat pullonkaulan ja DSD:n kilpailijoiden kollektiivisilla järjestelmillä on oltava mahdollisuus käyttää kyseisiä laitteistoja voidakseen päästä kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen markkinoille.

116 Samoin sen Landbellin Lahn-Dill-Kreisissa käyttöön ottamaa "sinistä säkkiä" koskevan esimerkin osalta, johon kantaja vetoaa esimerkkinä mahdollisuudesta ottaa käyttöön itsenäinen keräysjärjestelmä, ei voida jättää ottamatta huomioon sitä, että kyseinen esimerkki ei koske Landia vaan pelkkää kanttonia, mikä estää järjestelmän hyväksymisen kollektiiviseksi järjestelmäksi, että esillä olevassa asiassa on kyse koehankkeesta, joka on otettu käyttöön paikallisten viranomaisten tuella, ja että DSD on ryhtynyt tuomioistuimissa toimiin kyseistä järjestelmää vastaan. Lisäksi on korostettava, että Landbell on päätöksen tekemisestä lähtien voinut todella ryhtyä toimimaan kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla kollektiivisena järjestelmänä Land Hessenissä, jossa Landbell käyttää kyseisten yritysten ja asianomaisten paikallisten viranomaisten luvalla samoja jätehuoltolaitteistoja, joita DSD-järjestelmässä käytetään.

117 Lopuksi siitä Verwaltungsgerichtshof Kasselin 20.8.1999 antaman määräyksen kohdasta esitetyn lainauksen perusteella, jossa kyseinen tuomioistuin tarkastelee kollektiivisten järjestelmien käyttöön ottamista "rinnakkain", ei voida kuitenkaan päätellä, että kilpailevien kollektiivisten järjestelmien on käytettävä erillisiä jätehuoltojärjestelmiä.

118 Edellä olevasta ilmenee, että riidanalaisessa päätöksessä tuodaan esiin oikeudellisesti riittävällä tavalla komissiolle EY 81 artiklan perusteella kuuluvien velvoitteiden ja perusteluvelvollisuuden osalta ne syyt, joiden vuoksi DSD:n kanssa sopimuksen tehneiden yritysten jätehuoltolaitteistojen, mukaan lukien lajittelulaitteistot, yhteiskäyttö on tarpeen, jotta kilpailevat kollektiiviset järjestelmät voivat päästä kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoille ja tämän johdosta toimia tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla.

119 Näin ollen kantajan väite, joka koskee riidanalaisessa päätöksessä olevien perustelujen virheellisyyttä tai puutteellisuutta siltä osin kuin on kyse tarpeesta turvata yhteiskäyttö kilpailun säilyttämiseksi kollektiivisten järjestelmien välillä, on hylättävä.

ii) Väitetty yhteiskäytön tarve omien järjestelmien osalta

120 On korostettava, että koska DSD on hyväksytty kollektiiviseksi järjestelmäksi kaikissa Saksan Landeissa, on selvää, että käsitteellä "DSD:n kilpailijat", johon ensimmäisessä velvoitteessa viitataan, tarkoitetaan ensisijaisesti kaikkia kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä eli kaikkia niitä järjestelmiä, jotka Saksan viranomaiset ovat hyväksyneet pakkausten keräämiseksi kuluttajien luota ja niiden hyödyntämiseksi.

Kysymys on kuitenkin siitä, kuuluvatko myös omat järjestelmät kyseisen käsitteen alaan. Tältä osin kantaja väittää, että yhteiskäyttö ei ole tarpeen omien järjestelmien osalta, kun taas komissio väittää kirjelmissään, että ensimmäistä velvoitetta sovelletaan omiin järjestelmiin, silloin kun niillä on lupa kerätä kuluttajien luota.

121 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että ensimmäistä velvoitetta on tulkittava siten, että käsitteellä "DSD:n kilpailijat" ei tarkoiteta omia järjestelmiä vaan pelkästään kollektiivisia järjestelmiä, ja että näin on seuraavista syistä.

122 Aluksi on korostettava olevan riidatonta, että omilla järjestelmillä on lähtökohtaisesti kerättävä pakkaukset myyntipaikalta tai sen läheisyydestä eikä kuluttajien luota. Tällainen tulkinta tukeutuu pakkausasetuksen sanamuotoon (ks. 5 ja 6 kohta). Se tukeutuu myös Saksan viranomaisten komissiolle hallinnollisen menettelyn kuluessa esittämiin huomautuksiin, joista ilmenee, että "[asetuksessa] asetetut [takaisinotto] kiintiöt on täytettävä pelkästään ottamalla myyntipakkaukset – – takaisin sillä paikalla tai sen välittömässä läheisyydessä, jossa tavaran luovutus tapahtui, eikä tämän lisäksi mahdollisesti järjestettyä kotitalouksien läheisyydessä tapahtuvaa jätehuoltoa voida laskea mukaan kyseisiin kiintiöihin" (Saksan viranomaisten huomautukset, s. 3–6; riidanalaisen päätöksen 15 perustelukappale). Tässä yhteydessä ei voida väittää, että omat järjestelmät ja kollektiiviset järjestelmät kilpailevat keskenään suoraan kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen osalta.

123 Tämän jälkeen on huomattava, että asianosaiset eivät kiistä myöskään sitä, että edellä mainitusta periaatteesta poiketen omat järjestelmät voivat marginaalisesti toimia kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoilla ja näin ollen tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla. Komissio on näin ollen jätehuoltomarkkinoita määritellessään korostanut, että jos Saksan viranomaisten esittämä käsitys on hyväksyttävä (ks. 122 kohta) "omat jätehuoltoratkaisut toimisivat näillä markkinoilla ostajina vain markkinoiden reuna-

alueilla, erityisesti yksityisiin kotitalouksiin verrattavissa pakkausten kertymispaikoissa tai loppukäyttäjille tapahtuvien kuljetusten yhteydessä" (riidanalaisen päätöksen 87 perustelukappale luettuna yhdessä mainitun päätöksen 15 perustelukappaleen kanssa, ks. myös riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappale). Komissio on samoin korostanut vastauksena DSD:lle, joka väitti, että kuluttajien luota tapahtuva keräys ei ole mahdollista omien järjestelmien yhteydessä, että "yksityisille loppukäyttäjille toimitettujen tavaroiden pakkaukset (postimyynti, toimitukset pienyrityksille) on kuitenkin kiistatta kerättävä myös yksityisten loppukäyttäjien lähellä sijaitsevista omien jätehuoltoratkaisujen keräyspisteistä" (riidanalaisen päätöksen 167 perustelukappale).

124 Asianosaiset ovat lisäksi kirjelmissään katsoneet, että oman järjestelmän mahdollisuudet toimia kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla on rajattu kahteen pakkausasetuksessa määriteltyyn päällekkäisyystilanteeseen. Ensimmäinen näistä tilanteista koskee postimyyntiyhtiöitä, jotka käyttävät omaa järjestelmää. Pakkausasetuksen 6 §:n 1 momentin kuudennen virkkeen mukaan näet postimyynnin yhteydessä "takaisinotto on varmistettava siten, että pakkausten palauttaminen on mahdollista hyväksyttävän etäisyyden päässä loppukuluttajasta". Tämä merkitsee sitä, että käsite myyntipaikassa tapahtuva takaisinotto, joka on lähtökohtaisesti ominaista omalle järjestelmälle, on tässä yhteydessä toteutettava kuluttajan läheisyydessä. Toinen tilanne koskee tapausta, jossa pakkauksen saaja rinnastetaan asetuksessa kuluttajaan. Asetuksen 3 §:n 11 momentin toisesta virkkeestä ilmenee siten, että kuluttajilla tarkoitetaan "sellaisia ravintoloita, hotelleja, ruokaloita, hallintovirastoja, kasarmeja, sairaaloita, oppilaitoksia, hyväntekeväisyysjärjestöjä, itsenäisiä ammatinharjoittajia sekä maatalous- ja käsityöläisyrityksiä – kirjapainoja ja muita paperia käsitteleviä yrityksiä lukuun ottamatta –, joiden jätteet voidaan hävittää kotitalouksille tavanomaiseen tahtiin paperin, pahvin, kartongin ja muiden kevyiden pakkausten perinteisen keräyksen avulla, jossa käytetään säiliöitä, joiden tilavuus on enintään 1 100 litraa kutakin materiaalia kohden".

125 Lopuksi on korostettava, että niistä DSD:n kanssa kilpailevista kollektiivisista järjestelmistä poiketen, joiden osalta päätöksessä esitetään ne syyt, joiden vuoksi DSD:n sopimuskumppaneina olevat jätehuoltoyritykset ja niiden jätehuoltolaitteis-

tot muodostavat pullonkaulan, komissio ei selitä, miksi on tarpeen, että omilla järjestelmillä on mahdollisuus käyttää näitä yrityksiä ja niiden laitteistoja kilpailun säilyttämiseksi relevanteilla markkinoilla.

126 Komissio on sitä vastoin todennut arvioinnissaan, joka koskee kilpailun säilyttämiseen liittyvää edellytystä (ks. 40 kohta), että "DSD-järjestelmän ulkopuolelle jääneille jätehuoltoyrityksille jää tarjontamahdollisuuksia omien jätehuoltoratkaisujen muodossa" ja tarkentanut, että "nämä ovat mahdollisia ainakin [kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen] markkinoiden reuna-alueilla tiettyjen [pakkausten ja] jätteen syntypaikkojen yhdistelmien osalta" (riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappale, jossa viitataan mainitun päätöksen 87 perustelukappaleeseen). Tämän selityksen johdosta on mahdollista katsoa, että komissio ei ollut huolissaan tai se ei ainakaan DSD:n esittämien sitoumusten perusteella ollut enää huolissaan (riidanalaisen päätöksen 163 perustelukappale) omien järjestelmien mahdollisuudesta löytää jätehuoltoyritys pakkausten takaisinottamiseksi ja niiden hyödyntämiseksi kuluttajien luona asetuksessa säädetyissä päällekkäisyystapauksissa.

127 Tällainen arviointi saa vahvistusta siitä, että komissio korostaa arvioinnissa, joka koskee jätehuoltoyritysten hyväksi tehdyn yksinoikeuslausekkeen tuntuvaa vaikutusta kilpailuun (ks. 30 kohta), että "vain joidenkin kotitalouksiin verrattavien jätteen syntypaikkojen, kuten sairaaloiden ja työpaikkaruokaloiden, jätehuollossa voitaisiin tietyin jätehuoltologististen ja pakkauksiin liittyvin edellytyksin myös ajatella käytettävän eri jätehuoltoyrityksiä (ja siten useampia keräyssäiliöitä)" (riidanalaisen päätöksen 128 perustelukappale). Tämä merkitsee sitä, että näissä tapauksissa vaikutti mahdolliselta, että samaan aikaan on olemassa kaksi jätehuoltojärjestelmää.

128 Poiketen kollektiivisista järjestelmistä, joiden on täytettävä alueellista kattavuutta koskevat tiukat edellytykset, omien järjestelmien yhteydessä voidaan näet rajoittua ottamaan takaisin pakkaukset paikassa, jossa ne myydään. Vaikka näin ollen edellä esitetyistä syistä (ks. 105–113 kohta) näyttää olevan vaikeaa kaksinkertaistaa kaikki

kollektiivisen järjestelmän kannalta tarpeelliset laitteistot, oman järjestelmän osalta on helpompaa onnistua siinä, että johonkin tiettyyn paikkaan asetetaan toinen laitteisto, jotta siihen voidaan kerätä sen järjestelmän piiriin kuuluvat pakkaukset.

129 Koska sellaisia selityksiä ei ole annettu, joiden perusteella voitaisiin ymmärtää, miltä osin yhteiskäyttö voisi olla tarpeen omien järjestelmien osalta, jotta "estettäisiin kilpailun poistaminen merkityksellisiltä markkinoilta", edellä olevasta näin ollen ilmenee, että ensimmäisessä velvoitteessa käytettyä käsitettä "DSD:n kilpailija" on tulkittava siten, että se ei koske omia järjestelmiä, vaan pelkästään DSD:n kanssa kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä.

130 Tällainen tulkinta käsitteestä "DSD:n kilpailija" on lisäksi vahvistettu eräässä päätöksen kohdassa, jossa on nimenomaisesti todettu, että se, että "kilpailevat järjestelmät" käyttävät yhdessä jätehuoltolaitteistoja, ei koske omia järjestelmiä. Hylätäkseen DSD:n esittämän väitteen sitä vastaan, että kilpailevat järjestelmät käyttävät yhteisesti keräysastioita, komissio korostaa, että kyseinen väite koskee "ainoastaan sitä, voivatko oman jätehuoltoratkaisun harjoittajat kerätä tai ostaa pakkauksia loppukäyttäjien läheltä eikä se näin ollen koske keräysastioiden antamista kilpailevien järjestelmien käyttöön" (ks. riidanalaisen päätöksen 169 perustelukappaleessa oleva alaviite 16). Tässä lainauksessa, jossa asetetaan vastakkain omat järjestelmät ja kilpailevat järjestelmät, suljetaan selvästi pois se, että omat järjestelmät käyttävät yhteisesti jätehuoltolaitteistoja, ja niin voivat siis tehdä ainoastaan kilpailevat järjestelmät eli DSD:n kanssa kilpailevat kollektiiviset järjestelmät.

131 Tässä yhteydessä ei ole tarvetta vastata kantajan väitteisiin, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen lainvastaisuutta siltä osin kuin ensimmäinen velvoite koskee omia järjestelmiä.

132 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi myöskään ottaa huomioon tiettyjä komission vastauskirjelmässään esittämiä väitteitä, joiden mukaan yhteiskäyttö voisi olla tarpeen, silloin kun liikevaihto on pieni sellaisten omien järjestelmien osalta, jotka huolehtivat postimyynnin yhteydessä toimitetuista pakkauksista, ja, kun kyseessä ovat kuluttajiin rinnastettavat keräyspaikat, tilanteessa, jossa on mahdollista ottaa käyttöön vain yksi keräyslaitteisto esimerkiksi sairaalaan. Näitä väitteitä ei näet ole esitetty riidanalaisessa päätöksessä (liikevaihto) tai ne ovat ristiriidassa kyseisen päätöksen kanssa (sairaala), ja komission käsittelyn kuluessa esittämillä väitteillä ei voida korjata sitä, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat tältä osin riittämättömiä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-329/93, C-62/95 ja C-63/95, Saksa ym. v. komissio, tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5151, 47 ja 48 kohta ja asia T-93/02, Confédération nationale du Crédit Mutuel v. komissio, tuomio 18.1.2005, Kok. 2005, s. II-143, 126 kohta).

3. *Toinen osa, joka koskee mahdottomuutta asettaa velvoite EY 81 artiklan 1 kohdan ja EY 82 artiklan mahdollisen rikkomisen korjaamiseksi*

a) Asianosaisten lausumat

133 Kantaja väittää vastauksena vastineessa esitettyihin väitteisiin (ks. 94 kohta), että EY 81 artiklan 1 kohdan tai EY 82 artiklan mahdollinen rikkominen, johon komissio on vedonnut, on pelkästään spekulatiivinen, eikä sillä voida perustella ensimmäistä velvoitetta, jonka tavoitteena voi – joka tapauksessa – olla vain kilpailun poistamisen ehkäiseminen niillä markkinoilla, joilla kilpailunrajoitus on todettu eli kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla.

134 Ensinnäkin kantaja huomauttaa, että ainoa päätöksessä yksilöity EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kilpailunrajoitus on DSD:n jätehuoltoyritysten hyväksi tekemä yksinoikeuslauseke (ks. 28–32 kohta). Tämä rajoitus koskee kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoita, ja se estää muita jätehuoltoyrityksiä tarjoamasta palvelujaan DSD:lle, minkä johdosta jätehuoltoyritysten välinen kilpailu sopimusalueella vähenee tuntuvasti (riidanalaisen päätöksen 123, 124 ja 140 perustelukappale). Komissio on kuitenkin myöntänyt mainitulle rajoitukselle poikkeusluvan EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella (ks. 37–41 kohta) siltä osin kuin sillä ei ole voitu poistaa kilpailua kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 158 ja 178 perustelukappale). Tässä tilanteessa kantaja väittää, että ensimmäisellä velvoitteella, jonka ilmoitettuna tavoitteena on antaa kilpailijoille mahdollisuus päästä tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuville, kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen järjestämisen markkinoille (riidanalaisen päätöksen 162 ja 177 perustelukappale), ei ole yhtymäkohtaa edellä mainittuun kilpailunrajoitukseen, joka ei koske DSD:n kilpailijoita järjestämisen markkinoilla, vaan DSD:n sopimuskumppaneina olevien jätehuoltoyritysten kilpailijoita. Ensimmäisellä velvoitteella ei siis voida vahvistaa kilpailua kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilla.

135 Toiseksi kantaja toteaa, että komissio ei voi asettaa velvoitetta estääkseen väitetyn uhan, joka koskee kilpailunrajoitusta tai väärinkäyttöä johdetuilla markkinoilla eli kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen järjestämisen markkinoilla, joilla ei ole todettu mitään EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kilpailunrajoitusta, eikä kyseisen rajoituksen osalta ole etenkään myönnetty poikkeuslupaa EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella. Kantaja huomauttaa tältä osin komission toteavan päätöksessä selvästi, että palvelusopimuksessa ei ole myönnetty DSD:lle yksinoikeutta sen sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistojen käyttömahdollisuuksien osalta (ks. 36 kohta). Samoin komissio korostaa kantajan mukaan, että järjestämisen markkinoilla ei ole olemassa mitään kilpailunrajoitusta (riidanalaisen päätöksen 86 perustelukappale). Kantaja toteaa myös, ettei minkään seikan perusteella voida päätellä, että se saattaisi tehdä sopimuksen tällaisesta yksinoikeusvelvoitteesta sopimuskumppaniensa kanssa tai edellyttää tällaista yksinoikeutta yksipuolisesti. Tässä tilanteessa kantaja väittää, että EY 81 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta huomioon otettavien markkinoiden on oltava samat kuin ne, joita tutkitaan EY 81 artiklan 1 kohdan perusteella. Lisäksi EY 81 artiklan 3 kohdan tutkinnan kohteen tavoin mahdollisuutta asettaa velvoite asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan

perusteella rajoittaa samalla tavalla EY 81 artiklan 1 kohdan perusteella todettu kilpailunrajoitus. Asetuksen N:o 17 8 artiklaa ei siis voida käyttää velvoitteen asettamisen oikeudellisena perustana väitetyn kilpailuongelman ratkaisemiseksi.

136 Kolmanneksi kantaja katsoo, että vaikka komissio saattoi asettaa poikkeuslupapäätöksessä velvoitteen fiktiivisen kilpailunrajoituksen ehkäisemiseksi johdetuilla markkinoilla, se ei olisi saanut tehdä sitä sellaisen velvoitteen muodossa, joka nojautuu itsenäiseen perusteeseen (asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan b alakohta), vaan sen olisi pitänyt asettaa se sellaisen ehdon muodossa, jonka johdosta sopimukselle "voidaan myöntää poikkeuslupa" (yhdistetyt asiat T-79/95 ja T-80/95, SNCF ja British Railways v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1491, 63 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Tämä on kantajan mukaan vahvistettu myös komission päätöskäytännössä (johon viitataan kantajan vastauksessa, alaviite 20 ja 21), jossa komission poikkeuslupapäätöksiin on melkein aina liitetty ehtoja eikä velvoitteita, jos ja siltä osin kuin komissio on katsonut, että tietty käyttäytyminen on tarpeen EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kilpailun poistamisen estämiseksi.

137 Komissio väittää aluksi, että edellä mainittua väitettä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska kyse on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta myöhässä esitetystä uudesta perusteesta. Lisäksi komissio huomauttaa, että ensimmäisen velvoitteen tavoitteena on taata DSD:n esittämät sitoumukset tiettyjen hallinnollisen menettelyn kuluessa yksilöityjen ongelmien ja tiettyjen näihin sitoumuksiin liittyvien epäselvyyksien korjaamiseksi. On siis merkityksellistä selvittää, voitiinko toimintatapaa, jonka omaksumisesta DSD on luopunut, tutkia EY 81 artiklan 1 kohdan perusteella. Komissio esittää kuitenkin päätöksessä tämän osalta huolensa, jotka koskevat jätehuoltoyritysten hyväksi tehtyä yksinoikeuslauseketta ja tämän lisäksi myös kysymystä kilpailijoiden mahdollisuudesta käyttää DSD:n sopimuskumppaneina olevien jätehuoltoyritysten laitteistoja. Komissio korostaa lisäksi, että sen EY 81 artiklan perusteella esittämää arviointia ei saa rajoittaa pelkästään kuluttajan luota tapahtuvan keräyksen markkinoihin, joihin liittyy joka tapauksessa kaksi puolta – jätehuoltoyritysten tarjoamat palvelut ja

DSD:n ja muiden kollektiivisten järjestelmien kysymät palvelut –, vaan se voi koskea myös palvelusopimuksen mahdollisia vaikutuksia tuotantoketjun myöhempään vaiheeseen sijoittuviin järjestämisen markkinoihin.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

i) Tutkittavaksi ottaminen

138 Vastauksena siihen komission vaatimukseen, jolla pyritään siihen, että DSD:n edellä mainitut väitteet jätetään tutkimatta, koska ne muodostavat työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun myöhässä esitetyn uuden perusteen, on korostettava, että vaikka kyseisessä määräyksessä kielletään todella uusien perusteiden esittäminen asian käsittelyn kuluessa, peruste, jolla laajennetaan aikaisemmin kanteessa nimenomaisesti tai implisiittisesti esitettyä kanneperustetta, joka on läheisesti sidoksissa siihen, on otettava sellaisenaan tutkittavaksi. Kanneperusteen tueksi esitettyä väitettä kohdellaan samalla tavoin (ks. mm. asia T-231/99, Joynson v. komissio, tuomio 21.3.2002, Kok. 2002, s. II-2085, 156 kohta).

139 Esillä olevassa asiassa DSD:n vastauksessaan esittämillä väitteillä kuitenkin vain laajennetaan niitä kanteessa esitettyjä väitteitä, joilla tuetaan ensimmäisen velvoitteen lainvastaisuutta EY 81 artiklaan nähden. Näillä väitteillä lisäksi vain vastataan komission vastineessaan esittämiin väitteisiin oikeudenkäynnin kohteen keskittämiseksi toteamukseen siitä, että riidanalaisella päätöksellä myönnetään kilpailunrajoitukselle EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella poikkeuslupa ja tähän poikkeuslupaan liitetään velvoite, joka perustuu tarpeeseen suojella kilpailua. Erityisesti on korostettava, että kantajan väite, jonka mukaan ensimmäisellä velvoitteella rikotaan asetuksen N:o 17 8 artiklaa ja joka on esitetty ensimmäistä kertaa vastauksessa, liittyy läheisesti EY 81 artiklan 3 kohdan rikkomista koskevaan

väitteeseen, joka on esitetty ensimmäisessä kanneperusteessa, koska kyseisessä perusteessa riitautetaan ensimmäisen velvoitteen lainmukaisuus sovellettavan lainsäädännön kannalta ja koska komissiolla on mahdollisuus juuri asetuksen N:o 17 8 artiklan perusteella liittää velvoite EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella tehtyyn poikkeuslupapäätökseen.

140 Komissiolla on joka tapauksessa ollut mahdollisuus esittää kantajan vastaukseen esittämässään vastauksessa ja suullisessa käsittelyssä huomautuksensa siitä, minkä se katsoo muodostavan uuden perusteen.

141 Edellä olevasta ilmenee, että komission vaatimus, jonka mukaan kantajan esittämät väitteet on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta asettaa velvoite EY 81 artiklan 1 kohdan ja EY 82 artiklan rikkomista koskevan mahdollisen uhan poistamiseksi, on hylättävä.

ii) Asiakysymys

142 Näin ollen on tutkittava ne kantajan esittämät väitteet, joiden mukaan komissio ei voinut esillä olevassa asiassa liittää EY 81 artiklan 3 kohdan perusteella tehtyyn poikkeuslupapäätökseen asetuksen N:o 17 8 artiklan perusteella asetettua velvoitetta.

143 EY 81 artiklan 3 kohdan mukaan on mahdollista julistaa, että EY 81 artiklan 1 kohdan määräykset eivät koske yritysten välistä sopimusta, joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä (ensimmäinen edellytys) jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta

hyödystä (toinen edellytys) asettamatta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi (kolmas edellytys), ja antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita (neljäs edellytys).

144 Lisäksi komissio voi asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan perusteella liittää EY 81 artiklan 3 kohdan nojalla tehtyyn poikkeuslupapäätökseen ehtoja ja velvoitteita.

145 Tässä yhteydessä on aluksi korostettava, että kantajan riidanalaisesta päätöksestä esittämä kuvaus on virheellinen. Riidanalaisessa päätöksessä ei näet ole missään komission EY 81 artiklan perusteella tekemän arvioinnin vaiheessa rajoituttu tutkimaan pelkästään niitä vaikutuksia, joita jätehuoltoyritysten hyväksi tehdyllä yksinoikeuslausekkeella on kilpailuun, vaan siinä on myös tarkasteltu kysymystä mahdollisuudesta käyttää jätehuoltoyritysten laitteistoja.

146 Tämä on totta niin EY 81 artiklan 1 kohtaa koskevan arvioinnin osalta (riidanalaisen päätöksen 28–32 ja 33–36 perustelukappale) kuin EY 81 artiklan 3 kohtaa koskevan arvioinnin osalta (ks. tämän sopimusmääräyksen kolmen ensimmäisen soveltamisedellytyksen osalta riidanalaisen päätöksen 37–39 perustelukappale, joissa arviointi keskittyy jätehuoltoyrityksiin, ja 40 ja 41 perustelukappale, joissa kilpailun säilyttämistä koskevaa edellytystä tutkitaan jätehuoltoyritysten suhteen, mutta myös ja ennen kaikkea DSD:n kanssa kilpailevien kollektiivisten järjestelmien suhteen).

147 Päätöksessä tyydytään viittamaan vain siltä osin kuin on kyse komission esittämistä selityksistä poikkeuslupapäätökseen asetuksen N:o 17 8 artiklan perusteella liitettyjen velvoitteiden perustelemiseksi tarpeeseen taata DSD:n kilpailijoille

mahdollisuus käyttää niiden jätehuoltoyritysten laitteistoja, jotka ovat tehneet DSD:n kanssa palvelusopimuksen, ja näin on tehty pesäeron tekemiseksi niihin varauksiin, jotka kantaja oli tehnyt yhden 71 perustelukappaleessa esitetyn sitoumuksen osalta, sekä sen välttämiseksi, ettei kilpailu häviä kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoilta ja tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilta kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen järjestämisen markkinoilta (ks. 42 ja 45 kohta).

148 Lisäksi kantaja erottaa väitteissään keinotekoisesti kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinat, jotka se pyrkii rajaamaan pelkästään niihin jätehuoltoyrityksiin, joita DSD käyttää, ja niihin jätehuoltoyrityksiin, jotka eivät ole tehneet palvelusopimusta DSD:n kanssa, kuluttajien luota tapahtuvan takaisinoton ja hyödyntämisen järjestämisen markkinoista, jotka koskevat DSD:tä ja sen kilpailijoita. Todellisuudessa, kuten päätöksessä esitetään (ks. 41 kohta), merkitystä on pikemminkin annettava kysymykselle siitä, onko DSD:n kanssa kilpaileville kollektiivisille järjestelmille annettava mahdollisuus käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, jotta ne voivat päästä kuluttajan luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoille ja tämän johdosta toimia tuotantoketjun aikaisempaan vaiheeseen sijoittuvilla kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla.

149 Näin ollen ei voida väittää, että poikkeuslupapäätös koskee pelkästään EY 81 artiklan 1 kohdan arvioinnin yhteydessä yksilöityä kilpailunrajoitusta eli jätehuoltoyritysten hyväksi tehtyä yksinoikeuslauseketta. Päätös koskee näet kokonaisuudessaan palvelusopimusta, jonka DSD on ilmoittanut ja jota on tarkennettu niillä eri sitoumuksilla, jotka kyseinen yritys on esittänyt sen soveltamisedellytysten selventämiseksi.

150 Näin ollen on otettava huomioon se, että komissio on suostunut myöntämään palvelusopimukselle poikkeusluvan sen vuoksi, että DSD on vakuuttanut sen muun muassa siitä, että yksikään kyseisen sopimuksen määräyksistä ei ole omiaan sitomaan jätehuoltoyrityksiä DSD:hen ja että DSD ei panisi vireille lopettamiskannetta kolmansia vastaan yhteiskäytön tilanteessa. Nämä vakuutukset ovat ratkai-

sevia, koska komissio on saattanut niiden perusteella katsoa, että kilpailun säilyttämiseen liittyvä poikkeusluvan edellytys on esillä olevassa asiassa täyttynyt. Tältä osin on korostettava, että komissio on hallinnollisessa menettelyssä selkeästi todennut, että jos tällaisia vakuutuksia ei anneta, sillä ei ole aikomusta hyväksyä palvelusopimusta tai myöntää sille poikkeuslupaa, vaan että se aikoi joko katsoa, että sitä, että DSD:n kilpailijoiden mahdollisuutta käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja on mahdollisesti rajoitettu, on pidettävä sellaisenaan kilpailunrajoituksena (ks. 33 kohta), tai pohtia sitä, voitiinko DSD:n käyttäytymistä, jolla pyritään estämään sen kilpailijoiden mahdollisuus käyttää mainittuja laitteistoja, tulkita EY 82 artiklan perusteella (ks. 35 kohta).

151 Näin ollen, koska komissio teki poikkeuslupapäätöksen nojautumalla jätehuoltoyritysten hyväksi tehtyä yksinoikeuslauseketta koskevaan arviointiinsa ja ottamalla huomioon tarpeen säilyttää kilpailu siten, että DSD:n kanssa kilpailevilla kollektiivisilla järjestelmillä on mahdollisuus käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja (ks. 118 ja 128 kohta), komissio ei ole ensimmäistä velvoitetta asettaessaan rikkonut EY 81 artiklan 3 kohtaa tai asetuksen N:o 17 8 artiklaa.

152 Viimeiseksi kantaja väittää, että vaikka komissiolla oli mahdollisuus asettaa riidanalaisessa päätöksessä DSD:lle tietty velvollisuus, se saattoi kuitenkin asettaa tällaisen velvollisuuden ainoastaan ehdon eikä velvoitteen muodossa, sen vuoksi että velvoitteeseen liittyvät oikeudelliset seuraukset ovat merkittävämpiä kuin ehtoon liittyvät. Asetuksen N:o 17 8 artiklan 3 kohdan b alakohdan perusteella näet komissio voi peruuttaa päätöksensä tai muuttaa sitä taikka kieltää osapuolten tietyt toimet, jos osapuolet rikkovat jotakin päätökseen liitettyä velvoitetta, ja komissio voi saman asetuksen 15 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella määrätä sakon, jos kantaja rikkoo velvoitetta.

153 On kuitenkin korostettava, että asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että poikkeuslupapäätöksiin voidaan liittää ehtoja ja velvoitteita, eikä siinä tarkenneta, millä edellytyksin komission on päätettävä näiden mahdollisuuksien

välillä. Lisäksi koska EY 81 artiklan 3 kohta muodostaa yritysten hyväksi poikkeuksen EY 81 artiklan 1 kohdassa esitettyyn yleiseen sääntöön, komissiolla on oltava poikkeusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta laajaa harkintavaltaa, mutta sen on noudatettava EY 81 artiklassa sen toimivallalle asetettuja rajoja (asia 17/74, Transocean Marine Paint v. komissio, tuomio 23.10.1974, Kok. 1974, s. 1063, Kok. Ep. II, s. 363, 16 kohta).

154 Se, että komissio on muissa asioissa katsonut parhaammaksi asettaa ehtoja kuin velvoitteita, ei voi sellaisenaan riittää kyseenalaistamaan asetuksessa N:o 17 annettua mahdollisuutta liittää poikkeuslupapäätöksen pikemminkin velvoitteita kuin ehtoja.

155 Edellä olevasta ilmenee, että komissio ei ole rikkonut EY 81 artiklan 3 kohtaa tai asetuksen N:o 17 8 artiklaa, kun se on esillä olevassa asiassa liittänyt poikkeuslupapäätökseen velvoitteen, joka koskee tarvetta varmistaa, että DSD:n kanssa kilpailevat kollektiiviset järjestelmät voivat käyttää yhteisesti DSD-järjestelmässä käytettyjä yritysten jätehuoltolaitteistoja.

4. *Neljäs osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista*

156 Vaikka jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö olisikin tarpeen kilpailun säilyttämiseksi, kantaja väittää kuitenkin, että ensimmäinen velvoite on suhteeton, koska ensinnäkin sillä rikotaan pakkausasetusta, toiseksi se johtaa kilpailun vääristymiseen DSD:n vahingoksi, kolmanneksi se vaikuttaa kohtuuttoman haitallisesti Der Grüne Punkt -tavaramerkkiin ja neljänneksi sillä loukataan DSD:n perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa.

a) Pakkausasetuksen väitetty rikkominen

Asianosaisten lausumat

157 Kantaja väittää, että ensimmäinen velvoite on suhteeton, koska DSD:n jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö on ristiriidassa pakkausasetuksessa vahvistetun tavaroita koskevan vastuun periaatteen kanssa. Kyseisen velvoitteen mukaan pakkausten valmistajien ja myyjien on täytettävä hyödyntämiskiintiöt "niiden liikkeelle laskemien pakkausten osalta" (asetuksen 6 §:n liitteessä I olevan 1 kohdan 1 alakohdan ensimmäinen virke). Lisäksi kollektiiviseen järjestelmään osallistuttaessa valmistajan tai myyjän vastuu näiden pakkausten osalta on siirretty kyseisen järjestelmän ylläpitäjälle, jonka on "saatettava hyödynnettäväksi sille tuodut pakkaukset" (asetuksen 6 §:n 3 momentin toinen virke) ja täytettävä hyödyntämiskiintiöt "siltä osin kuin on kyse pakkauksista, joiden osalta valmistajat ja myyjät osallistuvat [sen] järjestelmään" (asetuksen 6 §:n liitteessä I olevan 1 kohdan 1 alakohdan toinen virke). Tämän konkreettiseen pakkaukseen perustuvan lähestymistavan johdosta on kantajan mukaan laitonta lunastaa pakkauksia muista järjestelmistä asetuksessa säädettyjen hyödyntämiskiintiöiden täyttämiseksi. Tässä yhteydessä kantaja väittää, että sen kanssa kilpailevien järjestelmien on lähtökohtaisesti täytettävä takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteensa omilla jätehuoltolaitteistoillaan eli "järjestelmän jätehuoltolaitteistoilla" (asetuksen liitteessä I olevan 3 kohdan 3 alakohdan seitsemäs alakohta).

158 Näin ollen kahden kilpailevan järjestelmän käyttäessä yhteisesti jätehuoltolaitteistoja, konkreettisen pakkauksen lajitteleminen johonkin näistä järjestelmistä ei pääsääntöisesti ole mahdollista. Kantaja huomauttaa tältä osin, että riidanalaisessa päätöksessä (riidanalaisen päätöksen 170 perustelukappale) mainittu "[kerättyjen] pakkausmäärien [osoittaminen] aiheuttajakohtaisesti jakamalla ne kiintiöihin" edellyttää kalliita ja monitahoisia lajittelua koskevia arviointeja. Lisäksi komission käyttämä esimerkki paperista ja pahvista on johtanut epäoikeudenmukaisiin

tuloksiin siltä osin kuin kerätyn määrän osuus, joka muodostuu DSD:lle osoitetuista pakkauksista ja joka määritetään lajittelua koskevien arviointien avulla, oli alun perin 25 prosenttia, vaikka niiden pakkauksien osuus, joiden osalta DSD on todellisuudessa myöntänyt lisenssin, oli huomattavasti alhaisempi kuin kyseinen kiintiö. Tällaisen ratkaisun yleistäminen kaikkiin pakkauksiin ei ole DSD:n kannalta hyväksyttävää.

159 Lisäksi kantaja väittää, että asetuksen johdosta se, että omat järjestelmät käyttävät yhteisesti jätehuoltolaitteistoja, on lainvastaista, koska kyseisissä järjestelmissä ei pääsääntöisesti voida kerätä pakkauksia kuluttajan läheisyydessä. Kun komissio näin ollen väittää, ettei DSD voi vedota pakkausasetukseen suhteessa sopimuskumppaneihinsa (riidanalaisen päätöksen 167 perustelukappale), se jättää ottamatta huomioon sen, että asetuksen tavoitteena on myös suojata kantajaa kilpailun vääristymiseltä.

160 Komissio väittää, että kantajan laatima esitys asetuksesta ei pidä paikkaansa, kun otetaan huomioon se, että hyödyntämiskiintiöt eivät perustu konkreettisiin pakkauksiin tai markkinoille saatettujen pakkausten kokonaismäärään, vaan asianomaisen järjestelmän hoidettavaksi annettuun pakkausmäärään. Landbell puolestaan väittää, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö on joka tapauksessa yhteensopivaa pakkausasetuksen kanssa, johon vuonna 1998 tehdyn muutoksen tarkoituksena oli vahvistaa kilpailua kollektiivisten järjestelmien välillä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

161 Kantaja väittää lähinnä, että DSD:n kanssa palvelusopimuksen tehneiden yritysten jätehuoltolaitteiden yhteiskäytön johdosta kantaja ei voi ottaa takaisin ja hyödyntää pakkauksia, jotka asianomainen pakkausten valmistaja tai myyjä on antanut konkreettisesti sen hoidettavaksi, pakkausasetuksessa vahvistetun tavaraa koskevan

vastuun periaatteen mukaisesti. Koska DSD näin ollen ei saa ensimmäisen velvoitteen mukaan riitauttaa yhteiskäyttöä, sillä vahingoitetaan suhteettomasti niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita DSD:llä on kyseisen asetuksen perusteella.

162 Asianosaisille on esitetty suullisessa käsittelyssä kysymyksiä kollektiivisten järjestelmien ja omien järjestelmien toimintaa koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta, jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi mahdollista selvittää, missä asemassa pakkaus sellaisenaan – jota kantaja kutsuu "konkreettiseksi pakkaukseksi" – on täytettäessä asetuksessa asetettuja takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteita. Tämän ristiriitaisen esityksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi todeta seuraavaa.

163 Yhtäältä on korostettava, että pakkausasetuksen 6 §:n liitteessä I vahvistetut hyödyntämiskiintiöt on laskettu prosentuaalisesti siitä liikkeelle saatetusta massasta, joka on todellisuudessa otettu takaisin ja hyödynnetty, eikä asianomaisten pakkausten määrän tai tyypin mukaan. Asetuksen 6 §:n liitteessä I olevassa 1 kohdan 1 alakohdassa todetaan siten, että pakkausten valmistajien ja myyjien on täytettävä liikkeelle laskemiensa pakkausten hyödyntämistä koskevat vaatimukset, ja tämä koskee myös kollektiivisten järjestelmien toimijoita siltä osin kuin on kyse pakkauksista, joiden osalta valmistajat tai myyjät osallistuvat tällaisiin järjestelmiin. Tältä osin asetuksen 6 §:n liitteessä I olevan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkennetaan, että merkitykselliset pakkausmäärät määritetään "prosentuaalisesti massasta", riippumatta siitä, onko kyse valmistajan tai myyjän liikkeelle laskemista pakkauksista vai pakkauksista, joiden osalta valmistaja tai myyjä osallistuu kollektiiviseen järjestelmään. Lisäksi 1.1.2000 lukien omia järjestelmiä ja kollektiivisia järjestelmiä ovat koskeneet materiaaleittain samat hyödyntämiskiintiöt (riidanalaisen päätöksen 21 perustelukappale).

164 Muussa suhteessa asetuksen 6 §:n 1 momentin neljännestä ja viidennestä virkkeestä ilmenee, että myyjien, joiden myyntipinta-ala on yli 200 neliömetriä, takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoite koskee myös sellaisilla tavaramerkeillä varustettuja pakkauksia,

joita ne eivät myy, siltä osin kuin kyseiset pakkaukset ovat niiden valikoimaan kuuluvien pakkausten tyyppisiä, muotoisia ja kokoisia. Kyseisten myyjien hyödyntämiskiintiötä ei siten lasketa tosiasiassa liikkeeseen lasketut pakkaukset huomioon ottaen, vaan tyypiltään, muodoltaan ja kooltaan samankaltaisten pakkausten perusteella.

165 Toisaalta edellä olevasta ilmenee, että pakkausten valmistajan tai myyjän tekemä päätös siitä, miten pakkausmäärät jaetaan eri järjestelmien välillä, ei koske etukäteen määriteltyjä pakkausmääriä vaan näitä pakkauksia vastaavia materiaalimassoja. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että kun pakkausten valmistaja päättää antaa DSD:n tehtäväksi ottaa takaisin ja hyödyntää puolet sen Saksassa liikkeelle laskemista muovipakkauksista, DSD katsoo, että sille on annettu tehtäväksi ottaa takaisin ja hyödyntää materiaalimäärä, joka vastaa puolta näistä pakkauksista. Asetuksessa säädettyjen hyödyntämiskiintiöiden täyttämiseksi DSD:n on siis osoitettava Saksan viranomaisille, että se on saattanut hyödynnykseen 60 prosenttia muovimassasta, jonka kyseinen valmistaja on sille osoittanut (60 prosenttia on muoviin sovellettava hyödyntämiskiintiö). Samoin jos valmistaja voi osoittaa, että se on siirtänyt DSD:lle takaisinotto- ja hyödyntämisvelvoitteensa siltä osin kuin on kyse puolesta liikkeelle lasketun muovin määrästä, sen on lisäksi todistettava, että se on ottanut takaisin ja hyödyntänyt jäljelle jäävän materiaalimäärän, joka vastaa toista puoliskoa, oman järjestelmän tai jonkin toisen kollektiivisen järjestelmän avulla.

166 Lisäksi on korostettava, että kuten päätöksen 170 perustelukappaleessa huomautetaan, jätehuoltolaitteistoihin kerätyt määrät on täysin mahdollista jakaa kiintiöihin eri järjestelmien välillä. Kantajan oma esimerkki paperi- ja pahvipakkauksista, jotka kerätään DSD-järjestelmässä samaan aikaan kuin painotuotteet (sanoma- ja aikakauslehdet), osoittaa, että jätehuoltolaitteistot voidaan jakaa ongelmitta. Kantaja ei siis voi väittää voivansa kieltää kilpailijoitaan käyttämästä tekniikkaa, jota se itse käyttää. Landbell on lisäksi suullisessa käsittelyssä vedonnut päätöksen tekemisen jälkeen laadittuun korvaussopimukseen, jonka perusteella järjestelmän eri ylläpitäjät voivat jakaa käyttämiensä jätehuoltoyritysten hyödyntämät materiaalimäärät otta-

malla huomioon materiaalimäärät, joista ne ovat vastuussa pakkausten valmistajien ja myyjien kanssa allekirjoitettujen sopimusten perusteella.

167 DSD:n väite, jonka mukaan paperi- ja pahvipakkausten sekä painotuotteiden (sanoma- ja aikakauslehdet) kerättyjen määrien jakaminen on monitahoista ja kallista, ei joka tapauksessa voi riittää kyseenalaistamaan ensimmäisen velvoitteen oikeasuhteisuutta pakkausasetukseen nähden. Vaikka näin oletettaisiin olevan, on todettava, että monitahoisuutta ja kustannuksia koskevat kriteerit eivät ole kriteereitä, joiden nojalla asetusta voidaan katsoa rikotun, ja että niillä ei sellaisinaan voida perustella sellaisen käyttäytymisen jatkamista, joka voi johtaa kilpailun poistumiseen relevanteilta markkinoilta. Lisäksi esillä olevassa asiassa päätöksessä todetaan nimenomaisesti, ettei ensimmäinen velvoite estä DSD:tä alentamasta jätehuoltoyrityksille maksettuja korvauksia, silloin kun jätehuoltolaitteistoja käytetään yhteisesti, sen valvomiseksi, ettei siltä laskuteta mitään kolmansille tuotettuja palveluja (ks. 35 kohta). DSD voi siis yhteiskäytön tilanteessa varmistaa, että jätehuoltoyritykselle maksettavassa korvauksessa otetaan huomioon ainoastaan DSD-järjestelmän lukuun suoritettu takaisinotto- ja hyödyntämispalvelu eikä kyseisellä korvauksella rahoiteta toisen järjestelmän lukuun suoritettua palvelua.

168 Mikään todiste ei tue myöskään sitä DSD:n väitettä, jonka mukaan paperi- ja pahvipakkausten sekä painotuotteiden osalta käytetty kiintiötekniikka olisi johtanut sen osalta epäoikeudenmukaisiin tuloksiin. Joka tapauksessa päätöksessä puollettu yhteiskäyttö ei uhkaa vahingoittaa DSD:n intressejä nimenomaan juuri siltä osin kuin tällaisen toimenpiteen tavoitteena on taata kullekin kollektiiviselle järjestelmälle mahdollisuus kerätä pakkaukset, jotka asianomaiset valmistajat ja myyjät ovat sille osoittaneet. Komissio on sitä paitsi asettanut DSD:lle toisen velvoitteen juuri tämän tavoitteen varmistamiseksi (ks. 213–217 kohta).

169 Tämän johdosta järjestelmien välinen kilpailu ei toteudu konkreettisten pakkausten jakamisen perusteella vaan näitä pakkauksia vastaavien materiaalimassojen osoittamisen perusteella, joten ensimmäistä velvoitetta ei voida pitää suhteettomana, toisin kuin kantaja väittää.

170 Edellä olevasta ilmenee, että ensimmäistä velvoitetta ei voida pitää suhteettomana sen vuoksi, että sen väitetään olevan ristiriidassa pakkausasetuksen kanssa.

171 Viimeiseksi on huomautettava sen kantajan väitteen osalta, jonka mukaan se voi asetuksen perusteella vastustaa DSD-järjestelmässä käytettyjen jätehuoltolaitteistojen jakamista omien järjestelmien kanssa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että ensimmäisen velvoitteen soveltamisalan määrittämistä varten käytettyä käsitettä "DSD:n kilpailijat" on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan ainoastaan järjestelmiä, joiden osalta jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön varmistaminen on riidanalaisen päätöksen mukaan välttämätöntä, eli DSD:n kanssa kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä. Tässä tilanteessa ensimmäisellä velvoitteella ei voi olla vaikutusta DSD:llä ehkä olevaan mahdollisuuteen vedota asetukseen vastustaakseen tällaista yhteiskäyttöä omien järjestelmien kanssa.

b) Vaara kilpailun vääristymisestä DSD:n vahingoksi

Asianosaisten lausumat

172 Kantaja väittää, että ensimmäinen velvoite on suhteeton, koska sen johdosta sen kilpailijoilla on mahdollisuus valita kohdennetusti kaikkein kannattavimmat jätehuoltolaitteistot ja jättää kantajalle kaikkein kalleimmat. Omille järjestelmille, joilla ei ole mitään alueellista kattavuutta koskevaa velvoitetta, on annettu rajoituksetta mahdollisuus tällaiseen toisen hyväksikäyttöön, kun kyseessä ovat päällekkäiset alat kollektiivisten järjestelmien kanssa eli kotitalouksiin rinnastettavat jätteen syntypaikat ja postimyynnillä myydyt pakkaukset. Myös muut kollektiiviset järjestelmät saattavat ryhtyä hyväksikäyttöön kantajan vahingoksi, ja jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö johtaa intressiristiriitoihin, kun otetaan huomioon se, että DSD ei voi enää säännellä yksityiskohtaisesti järjestelmänsä organisaatiota, kuten se

tällä hetkellä tekee. Kantaja vetoaa lisäksi Saksan viranomaisten esittämiin huomautuksiin, joissa huomautetaan, että kollektiivisista järjestelmistä saattaa tulla tehottomampia ja että pakkauksista ja pakkausjätteistä 20.12.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/62/EY (EYVL L 365, s. 10) 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kilpailun vääristyminen on mahdollista, jos "omat järjestelmät – – voivat pakkausten jakelualueesta riippumatta valita sen paikan – joka on mahdollisesti rajattu alueellisesti merkittäviin jätteiden syntypaikkoihin –, jossa ne keräävät tai ostavat pakkausjätteet".

173 Komissio, jota Landbell tukee, kiistää ensimmäisestä velvoitteesta DSD-järjestelmälle muodostuvan väitetyn uhan. Koska pakkausasetusta sovelletaan samalla tavalla kaikkiin kollektiivisiin järjestelmiin, yksikään niistä ei voi toimia ainoastaan väitetysti kannattavimmilla aloilla. Omien järjestelmien on samoin kerättävä lähtökohtaisesti pakkauksensa paikasta, jossa ne on luovutettu kuluttajalle, ja niiden keräyspaikkojen rakenne eroaa tästä syystä kollektiivisten järjestelmien keräyspaikkojen rakenteesta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

174 Toisin kuin kantaja väittää, jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö ei voi johtaa siihen, että DSD:n kanssa kilpailevat kollektiiviset järjestelmät voivat antaa samassa Landissa etusijan kaikkein kannattavimmille alueille muiden sellaisten alueiden vahingoksi, joista huolehtiminen jäisi DSD-järjestelmän vastuulle. On nimittäin todettava, että kaikkia kollektiivisia järjestelmiä koskevat samat velvoitteet riippumatta siitä, onko kyse alueellista kattavuutta, hyödyntämiskiintiöiden täyttämistä tai määrällisten virtojen todistamista koskevasta velvoitteesta.

175 Päätöksessä todetaan joka tapauksessa nimenomaisesti myös, että ensimmäinen velvoite ei estä DSD:tä alentamasta tämän mukaisesti jätehuoltoyrityksille maksettuja korvauksia (ks. 35 kohta).

176 Lisäksi siltä osin kuin on kyse jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön väitetystä ristiriidasta direktiivin 94/62 7 artiklan 1 kohdan kanssa, jonka mukaan pakkausten palauttamisen tai keruun varmistamiseksi tarkoitetut järjestelmät on suunniteltava siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen, on huomautettava, että riidanalaisella päätöksellä pyritään nimenomaan varmistamaan kilpailun edellytykset relevanteilla markkinoilla asetuksen tavoitteiden mukaisesti, ja kun kyseistä asetusta tarkistettiin vuonna 1998, tavoitteena oli mahdollistaa kilpailun edistäminen kollektiivisten järjestelmien välillä (riidanalaisen päätöksen 169 perustelukappale).

177 Edellä olevasta ilmenee, ettei ensimmäistä velvoitetta voida pitää suhteettomana, sikäli kun sen väitetään aiheuttavan vaara kilpailun vääristymisestä kantajan vahingoksi.

178 Lisäksi siltä osin kuin on kyse väitetystä kilpailua koskevasta vaarasta, jota ensimmäinen velvoite voisi merkitä, silloin kun DSD:n sopimuskumppanit ja omat järjestelmät käyttävät yhteisesti jätehuoltolaitteistoja, on huomautettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä katsonut, että ensimmäisen velvoitteen soveltamisalan määrittämistä varten käytettyä käsitettä "DSD:n kilpailijat" on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan ainoastaan järjestelmiä, joiden osalta jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön varmistaminen on riidanalaisen päätöksen mukaan välttämätöntä, eli DSD:n kanssa kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä. Tässä tilanteessa ensimmäisellä velvoitteella ei voi olla vaikutusta DSD:n ja omien järjestelmien välisiin suhteisiin.

c) Väitetty haitta Der Grüne Punkt -merkin tehtävälle

Asianosaisten lausumat

179 Kantaja väittää, ensimmäinen velvoite on suhteeton, koska sillä haitataan Der Grüne Punkt -merkin alkuperäistä tehtävää, joka on yksilöidä DSD-järjestelmän eikä

minkään muun järjestelmän takaisinotto- ja hyödyntämispalvelu. Kantaja huomauttaa tältä osin, että sen merkki on rekisteröity Saksassa yhteisömerkkinä, joka kiinnitetään DSD-järjestelmään osallistuvien valmistajien ja myyjien pakkauksiin, ja tavaramerkkinä, joka kiinnitetään DSD-järjestelmässä käytettyihin jätehuoltolaitteistoihin. Erityisesti useat Saksan tuomioistuimet ovat hyväksyneet Der Grüne Punkt -yhteisömerkin alkuperäisen tehtävän (Bundespatentgerichtin (liittovaltion patenttituomioistuin, Saksa) 18.9.1996 antama tuomio, jonka mukaan merkki on osoitus valmistajan ekologisesta sitoutumisesta; Landgericht Hamburgin (Hampurin aluetuomioistuin, Saksa) 23.12.1996 antama tuomio ja Kammergericht Berlinin (Berliinin ylin aluetuomioistuin) 14.6.1994 antama tuomio, joiden mukaan merkillä ilmoitetaan osallistumisesta DSD-järjestelmään; Oberlandesgericht Kölnin (Kölnin ylin aluetuomioistuin, Saksa) 8.5.1998 antama tuomio, jossa vedotaan merkin keskeiseen merkitykseen sen levittäytyneisyyden ja tunnettavuuden vuoksi, ja Bundesgerichtshofin (liittovaltion tuomioistuin, Saksa) 15.3.2001 antama tuomio, jonka mukaan valmistajat ja myyjät ilmoittavat osallistumisestaan DSD-järjestelmään kiinnittämällä merkin pakkauksiinsa). Esillä olevassa asiassa kantaja väittää, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytöllä vahingoitetaan Der Grüne Punkt -yhteisömerkkiä ja -tavaramerkkiä siltä osin kuin kuluttaja tietää mainosten kautta, että kyseisellä merkillä varustetut pakkaukset kuuluvat DSD-järjestelmään eivätkä kilpailevaan järjestelmään ja että ne on hävitettävä DSD-järjestelmän keräyslaitteistojen avulla, joissa myös on yleensä Der Grüne Punkt -merkki. Jätehuoltolaitteistoja yhteisesti käytettäessä DSD-järjestelmässä järjestetty takaisinotto ja kerättyjen pakkausten hyödyntäminen tapahtuu osittain – kuluttajan odotuksista poiketen – DSD:n kilpailijoiden toimesta. DSD-järjestelmän piiriin kuuluvien jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytöllä on siis kuluttajia harhaanjohtava vaikutus.

180 Kantaja toteaa vielä, että se velvoitettiin ensimmäisellä velvoitteella edistämään kilpailua myöntämällä kilpailijoilleen jätehuoltolaitteistoihin kiinnitettyä Der Grüne Punkt -merkkiä koskeva vastikkeeton pakkolisenssi. Tällainen lisenssi on kuitenkin laiton, koska sillä loukataan asiaan sovellettavia periaatteita (teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (TRIPS-sopimus) (Maailmankauppajärjestön perustamissopimuksen liite 1 C), joka hyväksyttiin Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen

sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1 ja 214), 21 artikla ja yhteisöjen tuomioistuimen 15.11.1994 antama lausunto (lausunto 1/94, Kok.1994, s. I-5267, Kok. Ep. XVI, s. I-237)).

181 Aluksi komissio huomauttaa, että tietyt kantajan esittämät väitteet eivät koske palvelusopimusta, joka on riidanalaisen päätöksen kohteena, vaan logon käyttösopimusta, joka on päätöksen 2001/463 kohteena, eikä niitä siis voida tutkia nyt käsiteltävänä olevan asian yhteydessä. Komissio korostaa, että kantaja näyttää haluavan saada yksinoikeuden käyttää jätehuoltolaitteistoja siitä syystä, että se antaa niiden omistajalle luvan käyttää laitteistoissaan Der Grüne Punkt -logoa; tätä ei kuitenkaan voida hyväksyä. Tämä näet merkitsisi sitä, että jätehuoltoyritys, joka kiinnittää Der Grüne Punkt -logon pakkausten keräysautoon, voisi käyttää kyseistä autoa vain DSD-järjestelmän lukuun eikä muiden jätteiden kuljettamiseen. Palvelusopimuksessa ei kuitenkaan ole määräystä, jolla voitaisiin tukea tätä päättelyä, ja tämän lisäksi myös jätehuoltoyritysten komission lähettämiin tietojensaantipyyntöihin antamat vastaukset osoittavat muun muassa, että kyseiset yritykset käyttävät ajoneuvojaan muihin tilauksiin. Kantaja ei siis voi vedota väittämäänsä yksinoikeuteen. Lisäksi komissio korostaa, että kuluttajaa ei petetä, kun hän heittää Der Grüne Punkt -logolla varustetun pakkauksen DSD-järjestelmään kuuluvaan keräyslaitteistoon, koska yhteiskäyttöä koskevalla kysymyksellä ei ole vaikutusta kuluttajan käyttäytymiseen. Lisäksi DSD-järjestelmässä tarjotun takaisinotto- ja hyödyntämispalvelun lopullinen käyttäjä ei ole kuluttaja, vaan pakkausten valmistaja tai myyjä. Näin ollen ei ole olemassa näyttöä siitä, mihin kantaja vetoaa, eli että väitetty harhaanjohtaminen vahingoittaa Der Grüne Punkt -merkkiä.

182 Pakkolisenssin osalta komissio toteaa, että kantaja on jättänyt täsmentämättä, kenelle sen on päätöksen mukaan myönnettävä lisenssi. Kantaja on komission mukaan edelleen vapaa antamaan jätehuoltoyrityksille luvan käyttää merkkiään, siten että ne kiinnittävät sen keräysastioihinsa, tai suosittelemaan sitä niille, ja se voi myös peruuttaa niiden saaman luvan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

183 Kantaja väittää pääosin, että ensimmäisellä velvoitteella loukataan suhteellisuusperiaatetta, koska yhteiskäyttö vahingoittaa Der Grüne Punkt -merkkiä, jonka avulla sen palvelut voidaan erottaa muiden yritysten tarjoamista palveluista. Koska DSD:n kanssa kilpailevilla kollektiivisilla järjestelmillä on mahdollisuus käyttää sellaisia jätehuoltoyritysten käyttöön ottamia jätehuoltolaitteistoja, jotka ovat jo DSD-järjestelmän käytössä, ne hyötyvät siten kantajan mukaan kyseisen merkin tunnettuudesta kuluttajien keskuudessa, ja kuluttajia johdetaan harhaan, kun ne laittavat pakkauksensa laitteistoihin, joiden ne luulevat kuuluvan yksin DSD-järjestelmälle eikä kilpailevalle järjestelmälle.

184 On kuitenkin todettava, etteivät nämä perustelut voi menestyä.

185 Ensinnäkin palvelusopimus ei estä DSD:n sopimuskumppanina olevaa jätehuoltoyritystä ehdottamasta omia jätehuoltolaitteistojaan DSD-järjestelmän kanssa kilpailevalle järjestelmälle. Palvelusopimuksen ehdoissa on nimittäin ainoastaan todettu, että "mainostaessaan järjestelmää, jätehuoltoyritys esittää asianmukaisesti ja yleisesti DSD:n myöntämän Der Grüne Punkt -logon esimerkiksi painattamalla sen kirjepaperiin, mainostusvälineisiin ja keräyssäiliöihin sekä tuomalla sen esiin järjestelmää ylläpidettäessä käytetyissä ajoneuvoissa ja laitteistoissa" (2 kohdan 5 alakohdan ensimmäisen alakohdan neljäs virke) ja että "jätehuoltoyritys voi käyttää Der Grüne Punkt -logoa vastikkeettomasti" (2 kohdan 5 alakohdan kolmannen alakohdan ensimmäinen virke). Pelkästään se, että DSD antaa jätehuoltoyritykselle luvan kiinnittää vastikkeettomasti Der Grüne Punkt -merkin jätehuoltolaitteistoihinsa, ei voi antaa DSD:lle oikeutta vaatia mainittujen laitteistojen yksinomaista käyttöoikeutta. Palvelusopimuksesta ilmenee sitä vastoin, että mainitun logon kiinnittämisellä on tarkoitus vain osoittaa "myynnin edistämiseksi", että kyseinen laitteisto kuuluu DSD-järjestelmän piiriin.

186 Palvelusopimuksen Der Grüne Punkt -merkkiä koskevien määräysten perusteella ei näin ollen voida osoittaa, että kyseisen merkin kiinnittäminen jätehuoltolaitteistoon johtaa siihen, ettei tätä laitteistoa voida käyttää muihin tarkoituksiin.

187 Toiseksi yhdessäkään pakkausasetuksen säännöksessä ei edellytetä keräyslaitteistojen yksilöimistä käytettyyn järjestelmään nähden. Sitä suuremmalla syyllä yhdenkään asetuksen säännöksen perusteella ei voida todeta, että näin yksilöidyt jätehuoltolaitteistot on varattava yhtä ainoaa järjestelmää varten, jotta vältettäisiin se, että kuluttaja voi erehtyä sen suhteen, minkä järjestelmän yhteydessä sen järjestelmään jättämä pakkaus otetaan takaisin ja hyödynnetään. Lisäksi siltä osin kuin on kyse Der Grüne Punkt -logon pakkauksiin kiinnittämisen merkityksestä – yksi niistä asetuksen 6 artiklan liitteessä I olevassa 4 kohdan 2 alakohdan toisessa virkkeessä annetuista mahdollisuuksista, joiden perusteella kuluttaja voi saada selville, että kyseinen pakkaus kuuluu kollektiivisen järjestelmän piiriin (ks. 6 kohta) –, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa T-151/01, DSD vastaan komissio, annetun tuomion 133 kohdassa todennut, että kunhan asetuksessa säädetyt hyödyntämiskiintiöt täyttyvät ja kunhan pakkausmäärien jakaminen järjestelmien kesken toteutetaan kyseessä olevien materiaalimassojen perusteella eikä pakkausten perusteella sellaisinaan – olipa niissä Der Grüne Punkt -logo tai ei –, mainitulla logolla ei ole sellaista merkitystä ja tärkeyttä kuin kantaja väittää. Niinpä pakkausten valmistajan tai myyjän, joka päättää uskoa DSD:lle osan Saksassa liikkeelle laskemiensa pakkausten takaisinotosta ja hyödyntämisestä ja joka joko vastaa kyseisten pakkausten loppuosan takaisinotosta ja hyödyntämisestä itse oman järjestelmän välityksellä tai uskoo sen muun kollektiivisen järjestelmän tehtäväksi, on pelkästään jaettava materiaalimäärät kyseessä olevien järjestelmien kesken eikä sen tarvitse ratkaista sitä, kuinka loppukuluttajan käyttäytyminen tosiasiallisesti määritetään, toisin kuin kantaja on väittänyt.

188 Tässä yhteydessä asetuksen säännösten perusteella ei voida todeta, että Der Grüne Punkt -merkin kiinnittäminen keräyslaitteistoon tai pakkaukseen, joka on tarkoitettu otettavaksi takaisin DSD-järjestelmään, voi johtaa siihen, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö estyy.

189 Kolmanneksi on otettava huomioon se, että asiakirja-aineistosta ilmenee, että kaikissa DSD-järjestelmässä käytetyissä keräyslaitteistoissa ei ole Der Grüne Punkt -logoa. Näin ollen on perusteltua katsoa, että kuluttajat eivät pakkauksia keräyslaitteistoihin jättäessään yhdistä kyseisiä laitteistoja Der Grüne Punkt -merkkiin, vaan siihen pakkaustyyppiin (myyntipakkaukset) ja varsinkin siihen pakkauksen koosteena olevaan materiaalityyppiin (kevytmateriaalit, paperi ja pahvi, lasi jne.), joka laitetaan erityyppisiin keräyslaitteistoihin. Kantaja ei osoita tältä osin, että kuluttaja antaa merkitystä sille, että pakkauksen takaisinotto ja hävittäminen on DSD:n eikä minkään muun kollektiivisen järjestelmän tehtävänä. Kuluttajalla voi tietysti olla ympäristöä koskevia huolia, mutta siltä osin kuin kaikkia kollektiivisia järjestelmiä koskevat samat velvoitteet, kysymys siitä, mikä järjestelmä todella vastaa takaisinotosta ja hyödyntämisestä, ei näytä merkitykselliseltä. Olemassa olevien keräyslaitteistojen yhteiskäytöllä ei kuitenkaan loukata yhtäkään näistä velvoitteista. Kantaja ei myöskään riitauta sitä, että paperi- ja pahvipakkaukset kerätään samoihin laitteistoihin kuin painotuotteet (sanoma- ja aikakauslehdet) ja nämä laitteistot kuuluvat kunnille eivätkä DSD-järjestelmälle. Se ei kuitenkaan tältä kohdin väitä, että koska näihin laitteistoihin on mahdollisesti kiinnitetty Der Grüne Punkt -merkki, kuluttajat katsovat, että painotuotteiden kerääminen ja hyödyntäminen olisi juuri DSD-järjestelmän vastuulla.

190 Tämän perusteella voi olla riittävää, että kuluttajilla olevan sekaantumisvaaran välttämiseksi jaetuissa keräyslaitteistoissa ilmoitetaan, että pakkaukset kerätään takaisin DSD-järjestelmän lukuun ja yhden tai useiden muiden kilpailevien kollektiivisten järjestelmien lukuun, ilman että kuitenkaan olisi tarvetta kieltää näiden keräyslaitteistojen yhteiskäyttö kokonaisuudessaan, kuten kantaja väittää.

191 Viimeiseksi on korostettava, että ensimmäinen velvoite ja keräyslaitteistojen yhteiskäytön tekniset rajoitukset eivät edellytä sitä, että DSD antaa kilpailijoilleen luvan käyttää Der Grüne Punkt -merkkiä. Näin ollen on ymmärrettävää, että jaetuissa keräyslaitteistoissa ei ole mitään logoa tai merkintää, taikka päinvastoin, että kukin järjestelmä liittää niihin jotakin, jonka avulla se voidaan yksilöidä. Näin

ollen ei voida väittää, että ensimmäisen velvoitteen mukaan DSD:n on myönnettävä kilpailijoilleen vastikkeeton pakkolisenssi Der Grüne Punkt -merkkiin.

192 Edellä olevasta ilmenee, että ensimmäistä velvoitetta ei voida pitää suhteettomana siltä osin kuin sen väitetään johtavan siihen, että Der Grüne Punkt -merkillä DSD-järjestelmässä olevalle tehtävälle aiheutuu liiallista vahinkoa.

d) Ensimmäisen velvoitteen vaikutus oikeuteen saada asiansa käsitellyksi kansallisessa tuomioistuimessa

Asianosaisten lausumat

193 Kantaja huomauttaa, ettei se ensimmäisen velvoitteen mukaan saa "estää" jätehuoltoyrityksiä tekemästä yhteiskäyttöä koskevia sopimuksia sen kilpailijoiden kanssa. Tällainen este voisi muodostua siitä, että DSD ryhtyy näitä jätehuoltoyrityksiä vastaan toimiin kansallisissa viranomaisissa tai tuomioistuimissa vedotakseen siihen, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö on ristiriidassa asetuksen kanssa. Tässä tilanteessa ensimmäinen velvoite loukkaa siis kantajan mukaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklassa tarkoitettua perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa (asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 17 ja 18 kohta ja asia T-111/96, ITT Promedia v. komissio, tuomio 17.7.1998, Kok. 1998, s. II-2937, 60 kohta).

194 Komissio korostaa sitä, ettei ensimmäinen velvoite estä mitenkään kantajaa saattamasta Saksan hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi kysymystä jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön yhteensopivuudesta pakkausasetuksen kanssa (ks. vastaavasti Verwaltungsgerichtshof Kasselin 20.8.1999 antama tuomio ja Verwaltungsgericht Gießenin 31.1.2001 antama tuomio). Sitoumuksen ja velvoitteiden laillisuuden tutkiminen kuuluu sitä vastoin yhteisön tuomioistuimille.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

195 Kantaja väittää lähinnä, että ensimmäinen velvoite estää sitä väittämästä Saksan kansallisissa tuomioistuimissa ja viranomaisissa, että jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttö on ristiriidassa asetuksen kanssa.

196 Ensimmäistä velvoitetta ei kuitenkaan voida tulkita tällä tavoin. Sen mukaan DSD ei saa estää kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä käyttämästä keräyslaitteistoja yhteisesti. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä todennut, että tämä velvoite on EY 81 artiklan 3 kohdan ja asetuksen N:o 17 8 artiklan mukainen (ks. 151 kohta), koska se on tarpeen kilpailun säilyttämiseksi kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten keräyksen markkinoilla sekä kuluttajien luota tapahtuvan pakkausten takaisinoton ja niiden hyödyntämisen järjestämisen markkinoilla.

197 Ensimmäinen velvoite ei kuitenkaan estä DSD:tä ryhtymästä toimiin kansallisissa tuomioistuimissa tai viranomaisissa riitauttaakseen jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön, jonka sen edellytetään hyväksyvän poikkeuslupapäätöksen perusteella. DSD:llä on siis mahdollisuus vastustaa sopimuskumppaneidensa jätehuoltolaitteistojen yhteiskäyttöä vetoamalla Saksan pakkausasetuksen tai muiden kansallisten säännösten rikkomiseen. Vaikka DSD:llä on tämä mahdollisuus, se ei kuitenkaan voi

jättää ottamasta huomioon sitä, että komissio voisi sovellettavien yhteisön oikeuden säännösten perusteella vastedes katsoa, että tällaisella kanteella rikotaan DSD:lle poikkeuslupapäätöksen vakuudeksi asetettua velvoitetta. Lisäksi on huomautettava, että kun kansalliset tuomioistuimet ottavat kantaa sopimuksiin tai menettelytapoihin, joista komissio on jo tehnyt päätöksen, ne eivät voi tehdä komission päätöksen kanssa ristiriidassa olevia päätöksiä, vaikka tämä komission päätös olisi ristiriidassa ensimmäisenä oikeusasteena toimineen kansallisen tuomioistuimen antaman ratkaisun kanssa (asia C-344/98, Masterfoods ja HB, tuomio 14.12.2000, Kok. 2000, s. I-11369, 52 kohta).

198 DSD:n vaatima perusoikeus saada asiansa käsitellyksi kansallisessa tuomioistuimessa ei siis voi johtaa siihen, että yhteisön oikeuden perusteella tehtyä päätöstä voidaan rikkoa.

199 Edellä olevasta ilmenee, ettei ensimmäistä velvoitetta voida pitää suhteettomana siltä osin kuin sillä väitetään otettavan DSD:ltä pois oikeus ryhtyä toimenpiteisiin kansallisissa tuomioistuimissa ja viranomaisissa.

5. *Ensimmäistä kanneperustetta koskeva päätelmä*

200 Edellä olevasta ilmenee, että ensimmäisen velvoitteen johdosta kantaja ei voi estää kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä käyttämästä sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistoja. Tämä velvoite perustuu komission tahtoon taata DSD:n kanssa kilpaileville järjestelmille pääsy kuluttajien luota tapahtuvan keräyksen markkinoille ja tämän johdosta kuluttajien luona tapahtuvan takaisinoton ja hyödyntämisen järjestämisen markkinoille. Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa yhdelläkään kantajan ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä esittämällä väitteellä.

201 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan siltä osin kuin on kyse kollektiivisista järjestelmistä.

202 DSD:n tältä osin esittämiin väitteisiin vastaamiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo lisäksi tarpeelliseksi huomauttaa (ks. 121 kohta), että ensimmäisen velvoitteen soveltamisalan määrittelemiseksi käytetyllä käsitteellä "DSD:n kilpailijat" ei tarkoiteta omia järjestelmiä, koska päätöksestä ilmenee, että kyseiset järjestelmät toimivat ainoastaan relevanttien markkinoiden reuna-alueilla ja niillä on näissä päällekkäisyystilanteissa riittävät mahdollisuudet käyttää muita kuin DSD-järjestelmän käyttämiä yrityksiä tai keräyslaitteistoja.

203 Koska ensimmäinen velvoite ei koske omia järjestelmiä, kantajan tältä osin esittämiin väitteisiin ei näin ollen ole tarpeen ottaa kantaa tämän enempää.

B *Toinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa*

1. *Asianosaisten lausumat*

204 Kantaja huomauttaa, että ympäristön suojelemiseksi se kerää ja hyödyntää pakkauksia koko Saksan alueella mukaan lukien kiinnostamattomat maaseutualueet. Se toteaa myös, että kaikkien Landien toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet DSD-järjestelmälle toimiluvan. Kantaja on kuitenkin sitä mieltä, että näiden toimilupien vaikutuksesta sen hoidettavaksi on annettu EY 86 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä palvelu. Kantaja tarkentaa tältä osin, että sillä, että Landin viranomaiset voivat hyväksyä minkä tahansa

kollektiivisen järjestelmän ylläpitäjän, ei ole merkitystä, koska EY 86 artiklan 2 kohdassa viitataan yksinomaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun tuottamiseen eikä EY 86 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen erityisoikeuksien tai yksinoikeuksien olemassaoloon. Tässä yhteydessä kantaja väittää, että DSD:n tehtäväksi annettujen takeisiin liittyvien velvoitteiden toteuttaminen (säännöllinen keräys koko alueelta, hyödyntämiskiintiö ja määrällisiä virtoja koskeva näyttö) vaarantuu ensimmäisen velvoitteen mukaisella jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytöllä, koska sillä voidaan kyseenalaistaa DSD-järjestelmän saama toimilupa. Lisäksi tällainen yhteiskäyttö johtaa kilpailun vääristymiseen DSD:n vahingoksi, koska viimeksi mainitun kilpailijat voivat käyttää hyväkseen sen järjestelmää. Tämän johdosta EY 81 artiklassa vahvistettuja kilpailusääntöjä ei pitäisi soveltaa tähän erityistapaukseen siltä osin kuin niiden johdosta DSD:lle kuuluvan erityisen tehtävän suorittaminen epäonnistuu.

205 Komissio ja Landbell korostavat sitä, ettei kantaja ole näyttänyt toteen yhteiskäytön muodostamaa uhkaa sen toiminnalle tai yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun piiriin kuuluvalle väitetylle tehtävälle, koska mainittu yhteiskäyttö ei häiritse millään tavalla DSD:n käyttämiä jätehuoltoyrityksiä. Landbell toteaa myös, että kiinnostamattomien maaseutualueiden hoitaminen muodostaa olennaisen osan niiden kollektiivisten järjestelmien asiakkaiden pyytämistä palveluista, jotka vaativat, että ne pystyvät hyötymään keräyksestä koko asianomaisella alueella voidakseen itse vapautua omista asetukseen perustuvista velvoitteistaan.

2. *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

206 EY 86 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sovelletaan perustamissopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kyseisessä artiklassa määrätään myös, että kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa.

207 Esillä olevassa asiassa on korostettava, että vaikka oletetaan, että kantaja tuottaa EY 86 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvää palvelua samoin kuin kaikki muut Landien viranomaisten hyväksymät kollektiiviset järjestelmät, sitä että riidanalaisella päätöksellä voidaan kyseenalaistaa kyseisen tehtävän hoitaminen, ei ole näytetty toteen.

208 Toisin kuin kantaja on ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä väittänyt, sen DSD:lle asetetun velvoitteen perusteella, jonka mukaan se ei saa estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia, joissa näille viimeksi mainituille annetaan lupa käyttää jätehuoltoyritysten säiliöitä ja muita pakkausten keräys- ja lajittelulaitteistoja, eikä panemasta näitä sopimuksia täytäntöön, ei nimittäin voida mitenkään osoittaa, että riidanalaisella päätöksellä vaarannetaan DSD-järjestelmälle uskotun takaisinotto- ja hyödyntämispalvelun hoitaminen taloudellisesti hyväksyttävin ehdoin.

209 Erityisesti minkään asiakirja-aineistoon sisältyvän seikan perusteella ei voida päätellä, että riidanalainen päätös voi johtaa siihen, ettei DSD pysty enää keräämään säännöllisesti pakkauksia koko Saksan alueelta, ettei se voi täyttää asetuksessa asetettuja hyödyntämiskiintiöitä tai ettei se voi toimittaa todisteita asetuksessa vaadituista määrällisistä virroista. Samoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo päätellyt ensimmäisen kanneperusteen yhteydessä, ettei kantaja ole osoittanut, että ensimmäisen velvoitteen täyttäminen voisi johtaa kilpailun vääristymiseen sen vahingoksi.

210 Tämän perusteella toinen kanneperuste on hylättävä.

C Kolmas kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa

211 Kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohtaan sisältyvällä velvoitteella (jäljempänä toinen velvoite), jonka mukaan "DSD ei saa vaatia jätehuoltoyrityksiltä, jotka tekevät DSD:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten, että näiden on esitettävä DSD:lle todisteita pakkausmääristä, joita ei ole kerätty DSD-järjestelmää varten", rikotaan EY 81 artiklan 3 kohtaa ja EY 86 artiklan 2 kohtaa. Se viittaa tältä osin aikaisemmin ensimmäisen ja toisen kanneperusteen yhteydessä esitettyihin väitteisiin.

212 Lisäksi kantaja korostaa, että Saksan viranomaiset ovat pakkausasetuksessa velvoittaneet sen hyödyntämään "todellisuudessa kerätyn pakkausmäärän" (ks. asetuksen 6 artiklan liitteessä I olevan 1 kohdan 5 alakohta) ja että ne vaativat tätä määrää koskevana näyttönä jätehuoltoyrityksiä ilmoittamaan sille joka kuukausi "kerätyt määrät". Toisen velvoitteen mukaan DSD ei kuitenkaan saa vaatia näiltä jätehuoltoyrityksiltä, että ne toimittavat sille todisteet "pakkausmääristä, joita ei ole kerätty DSD-järjestelmää varten" jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön tapauksessa. Riidanalaisen päätöksen mukaan kyseinen velvoite on tarpeen, "jotta DSD:n kilpailijat voisivat vapaasti käyttää jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön yhteydessä [niiden lukuun] kerättyjä pakkausmääriä" (riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappale). Tässä yhteydessä kantaja toteaa, että toisen velvoitteen tavoitteena on taata se, että kerättyjä määriä ei yhteiskäytön tapauksessa käytetä DSD:n käsittelemien määrällisten virtojen todistamiseen, vaan ne osoitetaan sitä vastoin kilpailijoille. Tällä velvoitteella ei kuitenkaan saisi sulkea pois DSD:n mahdollisuutta pyytää jätehuoltoyrityksiä toimittamaan sille tiedot kaikista keräyslaitteistoista kerätyistä pakkauksista, jotta se voi toimittaa todisteet kerätyistä määristä.

213 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa aluksi, ettei kantaja esitä kolmannessa kanneperusteessaan sellaisia uusia tai nimenomaisia väitteitä, joilla voitaisiin osoittaa, miltä osin toinen velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa. Tässä tilanteessa kolmas kanneperuste on hylättävästä samoista syistä, jotka on esitetty ensimmäisen ja toisen kanneperusteen yhteydessä.

214 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio ja DSD ovat olleet suullisessa käsittelyssä samaa mieltä siitä, miten riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määritellyn toisen velvoitteen sisältöä on tulkittava.

215 Kun otetaan huomioon asianosaisten ja väliintulijan lausumat ja vastaukset suullisessa käsittelyssä esitettyihin kysymyksiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka DSD ei toisen velvoitteen sanamuodon mukaan voi vaatia jätehuoltoyrityksiä toimittamaan sille tietoja niistä pakkausmääristä, jotka on kerätty kilpailevaa kollektiivista järjestelmää varten, DSD:llä on kuitenkin edelleen mahdollisuus vaatia mainittuja yrityksiä toimittamaan sille vaadittavat tiedot, jotta se voi esittää todisteet DSD-järjestelmää varten kerätyistä määristä. Kyseinen tiedonsaantioikeus on lisäksi nimenomaisesti mainittu riidanalaisen päätöksen 175 perustelukappaleessa.

216 Kun komissiolle on esitetty tältä osin kysymyksiä suullisessa käsittelyssä, se on todennut, ettei toinen velvoite estä kantajaa saamasta selville jätehuoltoyritysten keräämien pakkausten kokonaismäärää eikä sitä osuutta näistä pakkauksista, joka kuuluu DSD:lle, ja se on huomauttanut, että merkitystä on pääasiassa sillä, ettei DSD pyri osoittamaan itselleen näiden jätehuoltoyritysten kilpailevan järjestelmän lukuun keräämiä pakkausmääriä. Tämä komission näkemys on myös kantajan omaksuma näkemys (ks. 212 kohta).

217 Tämän perusteella toista velvoitetta on tulkittava siten, että yhtäältä DSD ei saa vaatia niiltä jätehuoltoyrityksiltä, jotka ovat sen sopimuskumppaneita palvelusopimuksen nojalla, että nämä osoittavat sille kilpailevan järjestelmän lukuun kerätyt pakkausmäärät, ja toisaalta, että kyseinen velvoite ei estä DSD:tä saamasta selville jätehuoltoyritysten keräämien pakkausten kokonaismäärää ja sitä osuutta näistä pakkauksista, joka kuuluu DSD:lle.

D *Neljäs kanneperuste, joka liittyy riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitetyn sitoumuksen kumoamista koskevaan vaatimukseen ja jonka mukaan perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa on loukattu*

1. *Asianosaisten lausumat*

218 Kantaja huomauttaa, että se on komission pyynnöstä antanut sitoumuksen "luopua [Landgericht Kölnin] 18 päivänä maaliskuuta 1997 antaman tuomion mukaisista [kielto]vaatimuksista sekä VfW:tä vastaan että vastaavissa muissa tapauksissa" (riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappale), sen jälkeen kun DSD oli nostanut kanteen vastustaakseen sitä, että VfW käyttää vastikkeettomasti DSD-järjestelmän jätehuoltolaitteistoja. Kantajan mukaan tällä sitoumuksella loukataan perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa (em. asia ITT Promedia v. komissio, tuomion 60 kohta). Tämä loukkaus on sitäkin ilmeisempi, koska DSD:n yhtä sen kilpailijaa vastaan nostama kieltokanne ei ole "ilmeisesti täysin perusteeton" eikä se näin ollen merkitse väärinkäyttöä Saksan oikeuden perusteella (em. asia ITT Promedia v. komissio, tuomion 56 kohta). Landgericht Kölnin tuomiosta näet ilmenee, että DSD saattaa vaatia pätevästi tuomioistuimessa Saksan vilpillistä kilpailua koskevan lain perusteella, että VfW ei saa käyttää vastikkeettomasti DSD:n rahoittamia jätehuoltolaitteistoja. Tämän tuomion mukaan näiden laitteistojen yhteiskäyttö edellyttää DSD:n lupaa ja "eräänlaisen lupamaksun" suorittamista suoraan DSD:lle.

219 Komissio, jota Landbell tukee, huomauttaa kantajan arvostelevan sitoumusta, joka on annettu useiden kolmansien komissiolle esittämiin sellaisiin huomautuksiin vastaamiseksi, joiden mukaan DSD ei riidanalaisen päätöksen 71 perustelukappaleessa esitetystä sitoumuksesta poiketen antanut mahdollisuutta käyttää vapaasti sen sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja. Komissio korostaa näin ollen, että jos kantaja ei voi estää jätehuoltoyrityksiä antamasta lupaa käyttää yhteisesti niiden laitteistoja, sillä ei voi myöskään olla oikeutta kieltää kilpailijalta tätä yhteiskäyttöä.

2. *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

220 On huomautettava, että sen jälkeen kun virallisessa lehdessä oli julkaistu ilmoitus, jonka mukaan komissio aikoi hyväksyä DSD-järjestelmää koskevat eri sopimukset, useat kolmannet, joita asia koskee, ottivat komissioon yhteyttä ilmoittaakseen sille, että niistä sitoumuksista poiketen, jotka DSD oli antanut hallinnollisen menettelyn tässä vaiheessa siltä osin kuin on kyse kolmansille annetusta mahdollisuudesta käyttää vapaasti DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, DSD vastusti tuomioistuimessa näiden laitteistojen yhteiskäyttöä. Landgericht Kölnin 18.3.1997 antamassa tuomiossa tuotiin siten selvästi julki DSD halu vastustaa omaa järjestelmää, VfW:tä, joka toivoi voivansa käyttää vastikkeettomasti DSD-järjestelmän tietyissä saksalaisissa sairaaloissa käyttämiä jätehuoltolaitteistoja.

221 Komissio totesi tässä yhteydessä DSD:lle 21.8.1997 päivätyllä kirjeellä, että toiminta, jolla kolmansia estetään käyttämästä sen sopimuskumppanien jätehuoltolaitteistoja, saattaisi kuulua EY 82 artiklan soveltamisalaan, ja se korosti sitä, että kyseisellä toiminnalla saattoi olla merkitystä poikkeuslupamenettelyn kannalta siltä osin kuin EY 81 artiklan 3 kohdassa esitetyn neljännen edellytyksen mukaan poikkeuksen saamiseksi ilmoitettu sopimus ei saa antaa mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

222 Tämän kannanoton jälkeen DSD antoi seuraavan sitoumuksen – joka on esitetty riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa –, vastatakseen komission 21.8.1997 päivätyssä kirjeessään esittämiin huolenaiheisiin.

"[DSD] on valmis luopumaan Kölnin maaoikeuden 18 päivänä maaliskuuta 1997 antaman tuomion mukaisista [kielto]vaatimuksista sekä VfW:tä vastaan että vastaavissa muissa tapauksissa. [DSD] pidättää itselleen edelleen oikeuden vaatia tiedottamista ja korvauksia jätehuoltoyrityksiltä, jotka ovat sopimussuhteessa [DSD] kanssa."

223 Tältä osin ei voida väittää, että tällaisella sitoumuksella loukataan DSD:llä olevaa oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa. DSD on näet vapaasti ehdottanut tätä sitoumusta komissiolle välttääkseen sen, että kyseinen toimielin ryhtyy toimenpiteisiin 21.8.1997 päivätyn kirjeensä johdosta. DSD on siis sen periaatteen nojalla, jonka mukaan on mahdollista luopua vetoamasta olemassa olevaan oikeuteen, omasta tahdostaan ja asiasta täysin tietoisena ilmoittanut komissiolle luopuvansa ryhtymästä toimenpiteisiin saksalaisissa tuomioistuimissa niiden sopimusten kyseenalaistamiseksi, joita DSD:n kanssa palvelusopimuksen tehneet jätehuoltoyritykset mahdollisesti laatisivat niiden eri järjestelmien kanssa, jotka saattoivat olla kiinnostuneita käyttämään yhteisesti näiden yritysten jätehuoltolaitteistoja.

224 Lisäksi on korostettava, että 72 perustelukappaleessa esitettyyn sitoumukseen sisältyvä DSD:n luopuminen ei ole tapahtunut ilman komission vastasuoritusta.

225 On kiistatonta, että komissio ei ole DSD:n toimittaman sitoumuksen johdosta aloittanut menettelyä EY 82 artiklan nojalla toisin kuin mitä tapahtui logon käyttöä

koskevan sopimuksen suhteen, jonka osalta komissio aloitti tällaisen menettelyn kolmansien, joita asia koskee, virallisessa lehdessä julkaistun ilmoituksen perusteella esittämien huomautusten johdosta.

226 Samoin ei ole kiistetty, etteikö komissio olisi ottanut huomioon DSD:n esittämää sitoumusta, siten ettei sen tarvinnut enää tarkemmin tutkia sitä, oliko olemassa mahdollinen kilpailuongelma siltä osin kuin on kyse esimerkiksi omien järjestelmien mahdollisuudesta käyttää jätehuoltolaitteistoja sairaaloissa Saksassa tai muilla markkinalohkoilla. Tällainen arviointi olisi saattanut olla tarpeen, jotta komissio olisi voinut tutkia vaikutuksen, joka DSD:n käyttäytymisellä oli mahdollisesti sen asian yhteydessä, jossa Landgericht Köln antoi tuomion 18.3.1997, sen tekemään arviointiin palvelusopimuksesta EY 81 artiklan 1 ja 3 kohdan perusteella. Esillä olevassa asiassa komission tältä osin tekemä arviointi on jäänyt epämääräiseksi, ja näin on, vaikka päätöksessä todetaan, että vaikuttaa epätodennäköiseltä, että sairaaloilla on useampia keräyslaitteistoja piirissään (riidanalaisen päätöksen 128 perustelukappale). Tämän väitteen perusteella ei voida sanoa mitään siitä, mihin tulokseen mahdollinen yksityiskohtainen arviointi kilpailun edellytyksistä sairaaloihin toimitettujen pakkausten keräyksen alalla olisi voinut johtaa.

227 Tässä tilanteessa komissio on voinut todeta perustellusti EY 81 artiklan 3 kohtaan ja asetuksen N:o 17 8 artiklaan nähden, ettei se voinut tyytyä DSD:n antamaan sitoumukseen siltä osin kuin oli kyse kollektiivisten järjestelmien mahdollisuudesta käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, vaan että sen oli mentävä pidemmälle ja liitettävä poikkeuslupapäätöksen velvoite, jonka avulla voitiin varmistaa, ettei palvelusopimus antanut DSD:lle mahdollisuutta poistaa kilpailua relevanteilta markkinoilta.

228 Tältä osin sen perusteella, että ensimmäinen velvoite ei koske omia järjestelmiä sen vuoksi, että ei ollut tarpeen varmistaa, että kyseiset järjestelmät voivat käyttää DSD:n sopimuskumppaneiden jätehuoltolaitteistoja, koska jätehuoltoyritykset, jotka eivät ole tehneet palvelusopimusta DSD:n kanssa, tarjosivat vaihtoehtoisia ratkaisuja (ks. 120–129 kohta ja riidanalaisen päätöksen 159 perustelukappale), ei voida

päätellä, että riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitetty sitoumus olisi laiton, koska sillä ei ratkaista riidanalaisen päätöksen yhteydessä yksilöityä kilpailuongelmaa. Kyseinen sitoumus on nimittäin eri logiikan mukainen kuin se, jonka perusteella komissio laati ensimmäisen velvoitteen. Kun tämän velvoitteen tavoitteena on taata EY 81 artiklan 3 kohdassa esitetyn neljännen edellytyksen täyttyminen eli varmistaa, ettei palvelusopimuksella poisteta kilpailua relevanteilta markkinoilta, sitoumuksella pyritään pelkästään helpottamaan komission työtä sen antaessa puuttumattomuustodistusta tai tehdessä poikkeuslupapäätöstä. Kuten edellä 225 ja 226 kohdassa on kuitenkin todettu, DSD:n antaman sitoumuksen perusteella komissio on voinut jättää arvioimatta kysymyksiä, jotka saattoivat sellaisenaan kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen tai johtaa EY 82 artiklan mukaisen menettelyn aloittamiseen.

229 Edellä olevasta ilmenee, että kantajan antama sitoumus, joka on esitetty riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa, ei loukkaa sen oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa, koska DSD on antanut sen asiasta tietoisena siinä tarkoituksessa, että komissio lakkaa tutkimasta kysymyksiä, jotka saattavat johtaa EY 82 artiklan mukaisen menettelyn aloittamiseen tai kyseenalaistaa komission EY 81 artiklan perusteella tekemän arvioinnin.

230 Tämän perusteella neljäs kanneperuste on hylättävä.

231 Kaikesta edellä olevasta ilmenee, että kanne on hylättävä kokonaisuudessaan sekä siltä osin kuin se koskee ensimmäistä ja toista velvoitetta että siltä osin kuin se koskee riidanalaista päätöstä kokonaisuudessaan tai pelkästään riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitettyä sitoumusta.

Oikeudenkäyntikulut

232 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kuitenkin määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi. Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että ensimmäisen velvoitteen sisällön osalta omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kyseinen velvoite koskee pelkästään DSD:n kanssa kilpailevia kollektiivisia järjestelmiä eikä omia järjestelmiä, ja toisen velvoitteen sisällön osalta omaksuttu tulkinta johtavat siihen, että kantajan näiltä kohdin esittämät väitteet ovat osittain oikeutettuja. Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että esillä olevan asian olosuhteissa on oikeudenmukaista määrätä, että komissio korvaa yhden neljänneksen kantajan oikeudenkäyntikuluista, ja se vastaa yhdestä neljänneksestä omista oikeudenkäyntikuluistaan. Kantaja vastaa kolmesta neljänneksestä omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se korvaa kolme neljännestä komission oikeudenkäyntikuluista ja Landbellin oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) **Kantaja, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH, vastaa kolmesta neljänneksestä omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan kolme neljännestä komission oikeudenkäyntikuluista ja Landbell AG Rückhol-Systemen oikeudenkäyntikulut.**

3) **Komissio vastaa yhdestä neljänneksestä omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan yksi neljännes kantajan oikeudenkäyntikuluista.**

García-Valdecasas Cooke Labucka

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä toukokuuta 2007.

E. Coulon J. D. Cooke

kirjaaja jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 1696

A Asetus pakkausjätteiden syntymisen ehkäisemisestä ..... II - 1696

B Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH:n kollektiivinen järjestelmä, logon käyttöä koskeva sopimus ja palvelusopimus ..... II - 1699

Tosiseikat ..... II - 1700

Riidanalainen päätös ..... II - 1702

A DSD:n ja jätehuoltoyritysten välinen sopimussuhde ..... II - 1703

B EY 81 artiklan 1 kohtaa koskeva arviointi ..... II - 1704

1. Jätehuoltoyritysten hyväksi tehty yksinoikeuslauseke ..... II - 1704

2. Mahdollisuus käyttää jätehuoltoyritysten laitteistoja ..... II - 1706

C EY 81 artiklan 3 kohtaa koskeva arviointi ..... II - 1708

D Komission poikkeuslupapäätökseen liittämät velvoitteet ..... II - 1710

E Päätelmät ..... II - 1711

F Päätösosa ..... II - 1712

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 1714

Oikeudellinen arviointi ..... II - 1716

A Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja suhteellisuusperiaatteen kanssa ..... II - 1716

1. Tarve saada DSD:n suostumus käytettäessä jätehuoltolaitteistoja yhteisesti. II - 1717

a) Asianosaisten lausumat ..... II - 1717

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1719

2. Ensimmäinen osa, joka koskee jätehuoltolaitteistojen yhteiskäytön tarpeen puuttumista ..... II - 1725

a) Asianosaisten lausumat ..... II - 1725

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1728

i) Yhteiskäytön tarve kilpailevien kollektiivisten järjestelmien osalta . II - 1729

ii) Väitetty yhteiskäytön tarve omien järjestelmien osalta ..... II - 1735

3. Toinen osa, joka koskee mahdottomuutta asettaa velvoite EY 81 artiklan 1 kohdan ja EY 82 artiklan mahdollisen rikkomisen korjaamiseksi ..... II - 1740

a) Asianosaisten lausumat ..... II - 1740

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1743

i) Tutkittavaksi ottaminen ..... II - 1743

ii) Asiakysymys ..... II - 1744

4. Neljäs osa, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ..... II - 1748

a) Pakkausasetuksen väitetty rikkominen ..... II - 1749

Asianosaisten lausumat ..... II - 1749

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1750

b) Vaara kilpailun vääristymisestä DSD:n vahingoksi ..... II - 1754

Asianosaisten lausumat ..... II - 1754

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1755

c) Väitetty haitta Der Grüne Punkt -merkin tehtävälle ..... II - 1756

Asianosaisten lausumat ..... II - 1756

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1759

d) Ensimmäisen velvoitteen vaikutus oikeuteen saada asiansa käsitellyksi kansallisessa tuomioistuimessa ..... II - 1762

Asianosaisten lausumat ..... II - 1762

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1763

5. Ensimmäistä kanneperustetta koskeva päätelmä ..... II - 1764

B Toinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan a alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa .. II - 1765

1. Asianosaisten lausumat ..... II - 1765

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1766

C Kolmas kanneperuste, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohtaan sisältyvä velvoite on ristiriidassa EY 81 artiklan 3 kohdan ja EY 86 artiklan 2 kohdan kanssa ..... II - 1768

D Neljäs kanneperuste, joka liittyy riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleessa esitetyn sitoumuksen kumoamista koskevaan vaatimukseen ja jonka mukaan perusoikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa on loukattu. II - 1770

1. Asianosaisten lausumat ..... II - 1770

2. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1771

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1775